

درس چهارم

تشریح جهان اجتماعی «اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی»

در درس پیش با پدیده‌هایی که در جهان اجتماعی قرار می‌گیرد، آشنا شدی. در ادامه‌ی آن مطالب و در بخش اول می‌خواهیم ببینیم که اجزای جهان اجتماعی به چه پدیده‌هایی اطلاق می‌شود و چگونه می‌توان آن‌ها را دسته‌بندی کرد. در کتاب مطالعات اجتماعی به لایه‌های فرهنگ پرداخته شد، مشابه همان مباحث در این‌جا هم مطرح می‌شود و لایه‌های جهان اجتماعی در بخش دوم درس مورد بررسی قرار می‌گیرد. این مباحث از آن جهت اهمیت دارد که مدیران فرهنگی جوامع برای فهم تغییرات اجتماعی و برنامه‌ریزی کارآمد نیاز به ارائه‌ی تقسیم‌بندی منطقی بر واقعیت از اجزای جهان اجتماعی دارند.

اما پیشنهاداتم برای مطالعه‌ی درس چهارم: برای بهتر یادگرفتن بخش اول بهتر است مثال‌های بیشتری برای خودت بزنی و با طبقه‌بندی کردن نکات، یادسازی آن‌ها را راحت‌تر کنی. بخش دوم هم اگر به خوبی فهمیده شود، مطالب پیچیده‌ای ندارد، پس فقط هفتش کن!

جهان اجتماعی از چه اجزایی تشکیل شده است؟

در درس گذشته تصویری از جهان اجتماعی با کمک مقایسه‌ی آن با موجود زنده ارائه و با بیان شباهت‌ها و تفاوت‌های آن دو مشخص شد که جهان اجتماعی و موجود زنده، کاملاً یکسان نیستند و تفاوت‌های آن‌ها بسیار عمیق‌تر از شباهت‌ها است، چرا که تأکید صرف بر شباهت‌های پدیده‌های مورد مقایسه و نادیده گرفتن تفاوت‌ها، نوعی استفاده‌ی نادرست از مقایسه است که آسیب‌های جبران‌ناپذیری دارد.

شباهت‌ها و تفاوت‌های جهان اجتماعی و موجود زنده (درس سوم)

شباهت‌ها، وجود اجزای متفاوت و نظم در ارتباط اجزا یا هم

تفاوت‌ها، عضویت اعضای موجود زنده و نظم آن‌ها تکوینی بوده، اما در جهان اجتماعی این موضوع اعتباری است + تداوم موجودات زنده از طریق زادولد است، ولی جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ تداوم می‌یابد.

با توجه به شباهت‌هایی که جهان اجتماعی و موجود زنده دارند، آیا می‌توان اجزای جهان اجتماعی را با استفاده از روشی که اندام بدن انسان مورد شناسایی قرار می‌گیرد، شناخت؟

ابتدا بد نیست اندکی با دانش تشریح که این وظیفه را در علم پزشکی بر عهده دارد، آشنا شویم:

تشریح اساس پزشکی است [اگر تشریح نبود، اجزای بدن انسان ناشناخته می‌ماند و بدون شناخت اجزای بدن انسان امکان شناسایی بیماری‌ها نبود و بدون شناخت بیماری‌ها ...] از این‌رو، گفته‌اند: طیب بی‌بهره از تشریح، به ندانستن علم طب شهره است!

تشریح وظایفی دارد، از جمله: بحث در مورد اعضای بدن انسان و چگونگی ترکیب آن‌ها

این دانش اهدافی نیز دنبال می‌کند، مانند معرفت به کمال صنع الهی و دست‌یافتن به علل امراض و درمان آن‌ها

با این توضیحات پاسخ سؤال بالا مشخص می‌شود: در علوم اجتماعی امکان تشریح اجزای جامعه به روش دانش پزشکی وجود ندارد. هر چند علوم اجتماعی هم از تجربه بهره می‌برند، ولی تمام پدیده‌های اجتماعی ملموس و یا جزئی نیستند که بتوان با روش‌های تجربه‌گرا آن‌ها را شناسایی کرد؛ به این ترتیب نباید گمان کنیم همان تشریحی که در پزشکی انجام می‌گیرد در جهان اجتماعی نیز ممکن است، چرا که جهان اجتماعی و موجود زنده کاملاً یکسان نیستند.

نظامی گنجوی در پند به فرزند خود برای کسب علم مفید می‌گوید:

تشریح نهاد خود بیاموز / کان معرفتی است خاطر افروز

پیغمبر گفت: علم، علمان / علم الادیان و علم الابدان

آیات مذکور به اهمیت علم تشریح اشاره می‌کند.

اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در یک مراسم عروسی می‌توان شناسایی کرد: سینی‌هایی که زنان برفی مناطق در این‌گونه مراسم بر بالای سر

فرد حمل می‌کنند از نمادهای عروسی در ایران است. کدام هنرها، ارزش‌ها و عقاید بر عروسی کلمه‌فراست؟

تقسیم‌بندی اجرای جهان اجتماعی

معیارهای مختلفی که براساس آن می‌توان اجزای جهان اجتماعی را تقسیم کرد، عبارت است از: ۱) اندازه و دامنه‌ی اجزا ۲) عینی یا ذهنی بودن اجزا

- ۱- اندازه و دامنه: طبق این معیار اجزای جهان اجتماعی (= پدیده‌های اجتماعی) به خرد، میانه و کلان تقسیم می‌شوند.
- پدیده‌های اجتماعی که اجزای جهان اجتماعی هستند را می‌توان براساس اندازه و دامنه‌ی آن‌ها از یکدیگر تفکیک کرد.
- بر این اساس، طیف یا پیوستاری در جهان اجتماعی ترسیم می‌شود که در یک‌سوی آن پدیده‌های اجتماعی خرد، مانند کنش‌های اجتماعی افراد و در سوی دیگر آن پدیده‌های کلان، مانند فرهنگ و جامعه قرار دارند.
- گروه‌ها و سازمان‌ها از پدیده‌هایی هستند که در میانه‌ی پیوستار قرار می‌گیرند. به علاوه، به ترتیب کلاس خردتر از مدرسه و مدرسه خردتر از نظام آموزشی است.

۲- فایده‌ی تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی به خرد و کلان، برای فهم این موضوع باید به میزان اثرگذاری و اثرپذیری افراد از پدیده‌های خرد و کلان اجتماعی توجه کرد. پدیده‌های کلان اجتماعی را به سختی می‌توان تغییر داد، چرا که افراد بر پدیده‌های این‌چنینی کم‌تر از پدیده‌های خرد اثرگذارند. مثال بیکاری فردی که خود شایستگی و مهارت لازم را ندارد خردتر از بیکاری فردی است که سیستم اطلاع‌رسانی مناسبی در شهر آن‌ها وجود ندارد و بیکاری افراد زیادی که به دلیل نبود مشاغل کافی در جامعه بیکارند کلان‌تر از مورد اخیر است. حال با توضیح بالا مشخص است که حل مشکل فرد اول و برنامه‌ریزی برای این امر سهل‌تر است تا کار پیدا کردن برای فردی که بیکاری او متأثر از وضعی است که در نظام اقتصادی کشور دیده می‌شود. به همین دلیل سیاست‌گذاران باید برای هر دسته از این پدیده‌ها برنامه‌های فاضی تروین کرده و به اجرا بگذارند.

پدیده‌های خرد و کلان اجتماعی در قالب پیوستار:

- ۱- در درس دوم خواندید که خردترین پدیده‌ی اجتماعی، کنش اجتماعی است. پس قیل از آن در پیوستار پدیده‌ی دیگری قرار نمی‌گیرد.
- ۲- عینی یا ذهنی بودن: طبق این معیار اجزای جهان اجتماعی (= پدیده‌های اجتماعی) به عینی (محسوس)، میانه و ذهنی (نامحسوس) تقسیم می‌شوند. طبق این معیار نیز پیوستاری ترسیم می‌شود که در یک سوی آن، پدیده‌هایی هستند که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارند؛ مانند ساختمان‌های مسکونی و اداری یا کنش‌های بیرونی و در سوی دیگر، پدیده‌هایی قرار می‌گیرند که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند؛ مثل عقاید، ارزش‌های اجتماعی و کنش‌های درونی.
- تمامی پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند و هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیست، اما در عین حال همه‌ی پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارند.

معنادار بودن، آخرین ویژگی کنش انسانی و برابری سایر ویژگی‌های آن (آگاهانه، ارادی و هدفدار بودن) است. پس در نهایت پدیده‌ی اجتماعی که با کنش انسان پدید می‌آید، الزاماً معنادار است. (درس اول)

مثال در میان پدیده‌های اجتماعی نظم، قوانین راهنمایی و رانندگی، علائم راهنمایی و رانندگی، سرعت‌کاه، به ترتیب، نظم دارای بالاترین زمینه‌ی ذهنی و سرعت‌کاه دارای بالاترین زمینه‌ی عینی است.

- فایده‌ی تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی به عینی و ذهنی، در جهان اجتماعی بعد ذهنی پدیده‌ها اهمیت بسیاری دارد. در یک بحران اقتصادی ممکن است کشورهای صنعتی ناچار به خرید نفت از کشورهای نفت‌خیز باشند. بنابر محاسبات اقتصادی این خرید باید به گران‌ترین قیمت باشد، اما آن‌ها گاهی موفق می‌شوند با کم‌ترین قیمت، نفت مورد نیاز خود را تهیه کنند؛ زیرا در کشورهای نفت‌خیز، بعد عینی نفت به عنوان یک سرمایه وجود داشته، ولی بعد ذهنی آن مفقود است؛ مانند دانش‌آموزی که از استعداد سرشاری برخوردار است، ولی خود به آن آگاه نیست و از این استعداد بهره‌ی چندانی نمی‌برد. به این ترتیب با تمییز بعد ذهنی و عینی پدیده‌های اجتماعی می‌توان موارد این‌چنینی را توجیه کرد.
- ۱) ۲) مطلبی که در ارتباط با بحران اقتصادی و اهمیت نفت مطرح شد به این نکته اشاره دارد که اهمیت بعد ذهنی پدیده‌های اجتماعی بسیار زیاد بوده و ممکن است علی‌رغم توجه به بعد عینی یک پدیده‌ی اجتماعی از بعد ذهنی آن غافل شده و از ناحیه‌ی این بی‌توجهی متحمل ضرر شویم.
- ۳) تصویر فرزند شهید از پدر» پدیده‌ی ذهنی و شهر و خیابان‌های آن پدیده‌های عینی هستند.

بعد ذهنی و عینی پدیده‌های اجتماعی در قالب پیوستار:

کنش‌ها انواعی دارند؛ برخی مانند تفکر و تخیل، کنش درونی و برخی مانند راه‌رفتن و نشستن کنش بیرونی هستند. (درس دوم)

از ترکیب دو پیوستار مذکور تصویر روبه‌رو حاصل می‌شود:

در انتهای این بحث به این نکته توجه داشته باشید که پیوستار یک طیف را نشان می‌دهد، برای مثال در مقایسه‌ی جامعه‌ی جهانی با کشور ایران و شهر تهران، جامعه‌ی جهانی بیشتر به نوک پیکان کلان‌بودن نزدیک است و سپس ایران و بعد تهران قرار می‌گیرد و به این ترتیب با خردتر شدن پدیده‌ها به سمت دیگر پیوستار که پدیده‌های خرد را شامل می‌شود، نزدیک می‌شویم و همان‌طور که ذکر شد خردترین پدیده‌ی اجتماعی کنش اجتماعی است. اما اگر در پرسش‌ها مورد سؤال به صورت مقایسه‌ای مطرح نشده و مثلاً شهر در کنار کشور قرار نگرفته بود، به تصویری که در ذهن از شهر دارید کفایت کرده و آن را پدیده‌ای کلان و روستا را پدیده‌ای خرد در نظر بگیرید.

در مبحث تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی براساس اندازه و دامنه‌ی آن‌ها ذکر شد که در یک‌سوی پیوستار پدیده‌های کلان و در سوی دیگر پدیده‌های خرد قرار می‌گیرند، اما در تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی براساس ذهنی یا عینی بودن اشاره شد که در یک سوی پیوستار پدیده‌هایی قرار می‌گیرند که بعد مادی قوی‌تری دارند و در سوی دیگر، پدیده‌هایی که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند. در پیوستار اخیر به قیود بیشتر و قوی‌تر دقت کنید.

لایه‌های جهان اجتماعی کدام‌اند؟

جنبه‌های مختلف یک فرهنگ را می‌توان به لایه‌های یک پیاز تشبیه کرد. برخی از این لایه‌ها بیرونی یا خارجی هستند، مانند نمادها و ہنجارها. معمولاً وقتی با جامعه‌ای روبه‌رو می‌شویم، نخست اشکال ظاہری فرهنگ آن را درمی‌یابیم، اما اگر زندگی مردم آن جامعه را بیشتر بررسی کنیم، به جنبه‌های عمیق‌تری از فرهنگ پی می‌بریم. ارزش‌ها و عقاید، لایه‌های عمیق‌تر فرهنگ هستند. (درس ۱۷ کتاب مطالعات اجتماعی) اعضای موجود زنده دارای اهمیت یکسان نیستند؛ مثلاً می‌توان بدون چشم و دست زنده ماند، اما بدون قلب و مغز نمی‌توان زندگی کرد و این دو به علت نقش اساسی که برای زنده ماندن موجود زنده ایفا می‌کنند اهمیت بیشتری نسبت به چشم و دست دارند. اجزای مختلف جهان اجتماعی نیز دارای اهمیت یکسانی نیستند؛ مثلاً خانواده، تعلیم و تربیت، قانون و عدالت اجتماعی، تأثیر بیشتری از آداب جشن تولد، جشن فارغ‌التحصیلی، لہجہ‌های مختلف زبان یا مد در جهان اجتماعی دارند.

جهان اجتماعی، مانند فرهنگ دارای لایه‌های گوناگون است که به نام لایه‌های عمیق و سطحی شناخته می‌شوند؛ نکات مربوط به این اجزا را در جدول زیر بررسی می‌کنیم.

لطفاً - بلعبرہ - شورا

لایه‌های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی	لایه‌های سطحی جهان اجتماعی	ویژگی‌ها
<ul style="list-style-type: none"> به آسانی تغییر نمی‌کنند (= کم‌تر در معرض تغییرند) اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. تأثیرات همه‌جانبہ، فراگیر و تعیین‌کنندہ بر جهان اجتماعی دارند. 	<ul style="list-style-type: none"> امکان تغییر بیشتری دارند (= به آسانی تغییر پیدا می‌کنند = بیشتر در معرض تغییرند) و تغییر آن‌ها تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید نمی‌آورد. امکان حذف آن‌ها وجود دارد و با حذف آن‌ها جهان اجتماعی ادامه پیدا می‌کند. نقش حیاتی و اساسی نداشته و تأثیرات محدودتری بر جهان اجتماعی دارند. 	
عقاید و ارزش‌ها	نمادها و ہنجارها	اجزا
<p>در عمیق‌ترین لایه‌ی جهان اجتماعی، عقاید کلانی هستند که بر ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند.</p> <p>باور و اعتقادی که انسان نسبت به اصل جهان و جایگاه انسان در آن دارد و تفسیر او از زندگی و مرگ خود عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی محسوب می‌شوند.</p>	<p>هیچ جامعه‌ای بی‌نیاز از نمادها و ہنجارها نیست، ولی نمادها و ہنجارها برحسب شرایط در زمینہ‌های مختلف قابل تغییرند و تغییر برخی از آن‌ها زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق منجر نشود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی نمی‌شود.</p>	توضیحاتی درباره‌ی اجزا

۱) با استفاده از ویژگی‌هایی که از لایه‌های جهان اجتماعی بیان شده، می‌توان ویژگی‌های لایه‌های عمیق را کامل‌تر کرد، به این معنی که با تغییر لایه‌های سطحی تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید نمی‌آید، اما با تغییر لایه‌های عمیق جهان اجتماعی تحول مهمی در جهان اجتماعی ایجاد می‌شود.

عینی‌ترین انسان‌ها در لایه‌های عمیق قرار می‌گیرند. تصویر ۱-۳

۲) جامعه‌ای که جهان را به زندگی دنیا محدود می‌کند و دل به آن می‌سپارد، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای خود را متناسب با آن شکل می‌دهد، اما جامعه‌ای که هستی را فراتر از زندگی دنیا می‌بیند، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای خود را متناسب با این عقیده (هستی را فراتر از زندگی دنیا دیدن) سازمان می‌دهد.

۱) نماد، نشانه یا نمایندگی چیز دیگری است و هر جامعه‌ای برای انتقال معانی از نماد استفاده می‌کند. (درس ۱۷ کتاب مطالعات)

۲) عبارت «فروریختن جهان اجتماعی» برایتان آشنا نیست؟ در این جا دیدیم که با حذف بخش‌هایی از جهان اجتماعی که لایه‌های عمیق آن هستند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. در درس سوم نیز خواندیم که اگر یک نسل نتواند فرهنگ خود را به نسل بعد منتقل سازد، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. پس می‌توان نتیجه گرفت که فرهنگ نیز از لایه‌های عمیق جهان اجتماعی است.

نهادها

- وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم، نهادهای اجتماعی آشکار می‌شوند.
- نهاد اجتماعی:** مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی پیدا می‌کنند.
- افراد انسانی بدون مواد غذایی، احساس‌هایی مانند دوستی و رضایت‌جویی، پرستش و ... قادر به ادامه‌ی زندگی نیستند. جهان اجتماعی نیز برای بقا نیازهایی، مثل جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی دارد.
- برای تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد راه‌های متفاوتی وجود دارد، ولی معمولاً در هر جهان اجتماعی نوع خاصی از این روش‌ها پذیرفته و قابل قبول تلقی می‌شود. در هر جهان اجتماعی این کار به کمک **نهادهای اجتماعی** صورت می‌گیرد.
- مثال خانواده،** تعلیم و تربیت، سیاست، اقتصاد و ... (از مهم‌ترین نهادها) اجتماعی
- نهادها در تمامی جهان‌های اجتماعی وجود دارند، ولی انواع و اشکال متفاوتی دارند. از دلایل این تفاوت می‌توان به تنوع فرهنگ‌ها و اعتقادات مردم در بوم‌ها گوناگون اشاره کرد، چرا که هر فرهنگ نهادها را خاص خود را طلب می‌کند.
- هر نهاد اجتماعی شیوه‌ی قابل قبول تأمین بعضی از نیازهای افراد را معین می‌سازد و متقابلاً شیوه‌های غیرقابل قبول را طرد می‌کند؛ مثلاً نهاد اقتصاد راه درست و مقبول یا کژراهه‌های به دست آوردن ثروت را در جهان اجتماعی تعیین می‌کند.

هر دوی این دو جمله صحیح است.

۱) تمامی جوامع به نهادها نیاز دارند. نهادها در تمامی جوامع وجود دارند.

۲) تمامی جوامع به نهادها نیاز دارند. نهادها در تمامی جوامع وجود دارند.

۱) می‌توان «لایه‌های مختلف جهان اجتماعی» را درون هر نهاد اجتماعی مشاهده کرد به این معنی که برای مثال نهاد تعلیم و تربیت خود دارای لایه‌های عمیق (عقاید و ارزش‌ها) و لایه‌های سطحی (هنجارها و نمادها) است. به همین خاطر گفته شد: «نهادها زمانی آشکار می‌شوند که لایه‌های جهان اجتماعی را با هم در نظر بگیریم.»

۲) نهادها اجتماعی با توجه به خرد - کلان و یا عینی - ذهنی بودن، اثرگذاری متفاوتی بر جهان اجتماعی دارند.

به نمودارهای زیر توجه ویژه‌ای کن!

کمی عمیق‌تر

در نقطه‌ی مقابل دیدگاهی که اعتقاد دارد فرهنگ و اعتقادات لایه‌های بنیادین جهان اجتماعی را تشکیل می‌دهد، نظریه‌ی دیگری وجود دارد که مارکس (از پیشگامان جامعه‌شناسی) آن را ارائه کرده است که دو مفهوم زیربنا و روبنا را از یکدیگر تمییز می‌دهد. از منظر مارکس «در هر جامعه دو چیز را می‌توان تشخیص داد: بنیان اقتصادی یا زیربنا و روبنا، زیربنا، اساساً از نیروها و روابط تولیدی تشکیل شده، حال آن‌که نهادهای حقوقی و سیاسی و همچنین طرز فکرها، ایدئولوژی‌ها و فلسفه‌ها همه جزء روبنا هستند.» * در این نظریه با تغییر زیربنا، روبنای جامعه دگرگون شده و عامل اصلی حیات جامعه سازمان اقتصادی آن دانسته می‌شود. * آرون، ریمون (۱۳۹۳) **مراحل اساسی سیر اندیشه در جامعه‌شناسی**، ترجمه‌ی باقر پرهام، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

تعریف و معرفی

مفهوم	ویژگی‌ها / توضیحات	مثال‌ها
لایه‌های سطحی جهان اجتماعی	<ol style="list-style-type: none"> ۱ امکان تغییر بیشتری (در مقایسه با لایه‌های عمیق) دارند. ۲ عدم ایفای نقش حیاتی و اساسی ۳ عدم وقوع تحولات مهم در جهان اجتماعی با تغییر آن‌ها ۴ ادامه پیدا کردن جهان اجتماعی با حذف آن‌ها (امکان حذف آن‌ها هست) ۵ دارای تأثیرات محدودتر 	نمادها و هنجارها
لایه‌های عمیق جهان اجتماعی	<ol style="list-style-type: none"> ۱ به آسانی تغییر پیدا نکرده و کم‌تر در معرض تغییرند. ۲ دارای تأثیرات تعیین‌کننده، همه‌جانبه و فراگیر در جهان اجتماعی ۳ در صورت حذف آن‌ها، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. 	ارزش‌ها و عقاید
نهاد اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> • مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها و هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند. - نهاد اجتماعی شیوه‌ی قابل قبول تأمین بخشی از نیازهای افراد را معین می‌سازد و متقابلاً شیوه‌های غیر قابل قبول را طرد می‌کند. 	سیاست، اقتصاد، خانواده و تعلیم و تربیت
تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی براساس ابعاد ذهنی و عینی آن‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • پدیده‌های اجتماعی را از جهت عینی و محسوس بودن یا ذهنی و نامحسوس بودن در یک پیوستار قرار می‌دهند. - تمامی پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند؛ از این‌رو، هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیستند؛ اما همه‌ی پدیده‌های اجتماعی، بعد محسوس و عینی ندارند. - در یک سوی پیوستار، پدیده‌هایی هستند که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارند و در سوی دیگر پدیده‌هایی قرار می‌گیرند که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند. 	پدیده‌های دارای بعد محسوس و مادی قوی‌تر: ساختمان‌های مسکونی و اداری، کنش‌های بیرونی، علائم راهنمایی، سرعت‌کاه، شهر، هدیه‌دادن برای روز تولد یک دوست پدیده‌های دارای بعد ذهنی و معنایی قوی‌تر: تصور من از معلم کلاس اول ابتدایی، عدالت اجتماعی، عقاید ارزش‌های اجتماعی و کنش‌های درونی، نظم، قوانین راهنمایی و رانندگی
تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی براساس اندازه و دامنه‌ی آن‌ها	<p>پدیده‌های اجتماعی که اجزای جهان اجتماعی هستند را از جهت خرد یا کلان بودن در یک پیوستار قرار می‌دهند. در یک سوی پیوستار پدیده‌های اجتماعی خرد و در سوی دیگر آن پدیده‌های کلان قرار دارند.</p>	پدیده‌های اجتماعی خرد: کنش‌های اجتماعی افراد، کلاس، هدیه‌دادن برای روز تولد یک دوست پدیده‌های اجتماعی که در میانه‌ی پیوستار قرار می‌گیرند: گروه‌ها و سازمان‌ها، مدرسه پدیده‌های اجتماعی کلان: فرهنگ و جامعه، نظام آموزشی، عدالت اجتماعی

علت و منت

استفاده‌ی نادرست از مقایسه	آسیب‌های جبران‌ناپذیر
تشریح اساس پزشکی است.	گفته شده طبیب بی‌بهره از تشریح، به ندانستن علم طب شهره است.
تمامی پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند.	هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیستند.
وجود داشتن نفت به عنوان یک سرمایه در کشورهای نفت‌خیز و مفقودبودن بعد ذهنی آن	خریداری شدن نفت از این کشورها به نازل‌ترین قیمت

نقش اساسی قلب و مغز برای زنده ماندن	اهمیت بیشتر آن‌ها نسبت به سایر اعضا
حذف لایه‌های عمیق جهان اجتماعی	فروریختن جهان اجتماعی
منجر شدن تغییر هنجارها و نمادها (لایه‌های سطحی) به تغییر در لایه‌های عمیق	تغییر بنیادین جهان اجتماعی با تغییر لایه‌های سطحی
محدود کردن جهان به زندگی دنیا و دل سپردن به آن (توسط جهان اجتماعی)	شکل دادن ارزش‌ها و هنجارها و نمادهای جهان اجتماعی متناسب با عقیده دنیوی
دیدن هستی فراتر از زندگی دنیا (توسط جهان اجتماعی)	سازمان دادن ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای خود متناسب با عقیده غیر دنیوی
در نظر گرفتن اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی در ارتباط با هم	آشکار شدن «نهادهای اجتماعی»

گیر صید

کاملاً	جهان اجتماعی و موجود زنده کاملاً یکسان نیستند.
عمیق‌تر	تفاوت‌های موجود زنده و جهان اجتماعی بسیار عمیق‌تر است.
هیچ / همه	هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیست و همه‌ی پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارند.
قوی‌تر و بیشتر	در پیوستار ذهنی و عینی بودن در یک‌سوی پیوستار پدیده‌هایی هستند که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارند و در سوی دیگر پیوستار، پدیده‌هایی هستند که بعد معنایی بیشتری دارند.
بسیار	در جهان اجتماعی بعد ذهنی پدیده‌ها اهمیت بسیار زیادی دارد.
به آسانی	بخش‌هایی از جهان اجتماعی به آسانی تغییر پیدا می‌کنند (لایه‌های سطحی) و بخش‌هایی به آسانی تغییر پیدا نمی‌کنند (لایه‌های عمیق).
بیشتر / محدودتر	به بخش‌هایی از جهان اجتماعی که امکان تغییر بیشتری دارند، لایه‌های سطحی جهان اجتماعی گفته می‌شود. (که تأثیرات محدودتری دارند).
کم‌تر / همه‌جانبه	لایه‌های عمیق کم‌تر در معرض تغییر قرار دارند و تأثیرات تعیین‌کننده، همه‌جانبه و فراگیر دارند.
عمیق‌ترین	در عمیق‌ترین لایه‌ی جهان اجتماعی، عقاید کلانی هستند که بر ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند.
عمیق‌ترین	باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در آن و تفسیرشان از زندگی و مرگ خود، عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی به حساب می‌آیند.
معمولاً، هر	معمولاً در هر جهان اجتماعی نوعی خاص از روش‌های تأمین نیازهای اجتماعی پذیرفته و قابل قبول تلقی می‌شود.
هر، بعضی	هر نهاد اجتماعی شیوه‌ی قابل قبول تأمین بعضی از نیازهای افراد را معین می‌سازد و متقابلاً شیوه‌های غیر قابل قبول را طرد می‌کند.
مهم‌ترین	از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی می‌توان به نهاد خانواده، تعلیم و تربیت، سیاست و اقتصاد اشاره کرد.
تمامی / هیچ	تمامی جهان‌های اجتماعی دارای نهاد هستند. و هیچ جامعه‌ای بی‌نیاز از نهاد و هنجار نیست.
تمامی	تمامی پدیده‌های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند.
برخی	تغییر برخی از نمادها و هنجارها تا زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق اجتماعی منجر نشود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی نمی‌شود.
هر	در هر جهان اجتماعی وظیفه‌ی تعیین شیوه‌ی تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد به عهده‌ی نهادهای اجتماعی است.
همه	همه‌ی اجزای جهان اجتماعی مانند موجود زنده اهمیت یکسانی ندارند.

دره‌دنباله

- دانشمندان، جهان اجتماعی را براساس معیارهای مختلف تقسیم‌بندی و اجزای آن را شناسایی می‌کنند.
- دو معیار تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی، اندازه و دامنه [1] عینی یا ذهنی بودن [2]
- در تقسیم اجزای جهان اجتماعی براساس دامنه در یک‌سوی پیوستار پدیده‌های کلان وجود دارند و در سوی دیگر آن پدیده‌های خرد برای فهم فایده‌ی تقسیم‌بندی پدیده‌های اجتماعی به خرد و کلان باید به میزان اثرگذاری خود بر پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان یا اثرپذیری از آن‌ها توجه کرد.
- تمامی پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند. از این‌رو، هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیست، اما در عین حال همه‌ی پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارند.

در تقسیم اجزای جهان اجتماعی براساس ذهنی و عینی بودن پیوستاری ترسیم می‌شود که در یک‌سوی آن پدیده‌هایی هستند که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارند و در سوی دیگر، پدیده‌هایی قرار می‌گیرند که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند.

در جهان اجتماعی بعد ذهنی پدیده‌ها اهمیت زیادی دارد. (مثال، نفت)

لایه‌های جهان اجتماعی

- الف- لایه‌های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی:** به آسانی تغییر نمی‌کنند و اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد، تأثیر تعیین‌کننده بر جهان اجتماعی دارند، دارای تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر هستند و کم‌تر در معرض تغییرند؛ **عقاید و ارزش‌ها** در این لایه قرار می‌گیرد.
- از پدیده‌هایی که در عمیق‌ترین لایه‌ی جهان اجتماعی قرار می‌گیرند؛ عقاید کلانی هستند که بر ارزش‌های اجتماعی اثر می‌گذارند.
- عمیق‌ترین پدیده‌ی اجتماعی:** باور و اعتقاد انسان نسبت به اصل جهان و جایگاه خود در آن و تفسیر وی از زندگی و مرگ خود.
- ب- لایه‌های سطحی جهان اجتماعی:** به آسانی تغییر پیدا می‌کنند و تغییر آن‌ها تحول مهمی در جهان اجتماعی ایجاد نمی‌کند. می‌توانند حذف شوند و با حذف آن‌ها جهان اجتماعی دوام می‌یابد. نقش حیاتی و اساسی نداشته و تأثیرات محدودتری دارند. **نمادها و هنجارها** در این لایه هستند.
- **نمادها و هنجارها** تا زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق منجر نشود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی نمی‌شود.
 - وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم، نهاد‌های اجتماعی آشکار می‌شوند.
 - **نهاد اجتماعی:** مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کنند.
 - هر نهاد اجتماعی شیوه‌ی قابل قبول تأمین بخشی از نیازهای افراد را معین می‌سازد و متقابلاً شیوه‌های غیرقابل قبول را طرد می‌کند.

جهان‌های اجتماعی «انسان، جهان‌های اجتماعی متنوعی پدید می‌آورد»

⑤ برای طرح مقدمه‌ی این درس ترجیح می‌دهم چند سؤال مطرح کنم تا ذهنتان آماده‌ی شروع بحث شود:

به نظر شما جهان اجتماعی ایران دهه‌ی ۵۰ شمسی با دهه‌ی ۹۰ چه تفاوت‌هایی دارد؟ (اصلاً تفاوتی دارند؟) این تفاوت‌ها در محدودده‌ی نمادها و هنجارهاست یا در عقاید و ارزش‌ها نیز می‌توان از آن‌ها سراغ گرفت؟ آیا می‌توان قائل به این بود که ایران در دهه‌های ۵۰ و ۹۰ دو نوع جهان اجتماعی متفاوت را تجربه کرده است؟ اگر بپذیریم که در تاریخ ما، نقاطی وجود دارد که جهان اجتماعی پیش و پس از آن یکسان نیست،

آن‌گاه سؤال دیگری پیش می‌آید و آن این است که آیا می‌توان در جوامع دیگر از این نوع تغییرات سراغ گرفت و جوامع، مسیر تحولی مشابهی دارند یا هر جهان اجتماعی متناسب با آرمان‌ها و ارزش‌های خود، تاریخ ویژه‌ای را رقم می‌زند؟ درس پنجم به دنبال یافتن پاسخ‌هایی برای این‌گونه سؤالات است.

«جهان اجتماعی» یا «جهان‌های اجتماعی» کاربرد کدام یک درست است؟

<p>① در طول زمان‌های مختلف (مانند نظم و همکاری حیواناتی که به صورت جمعی زندگی می‌کنند)</p>	<p>نظم و همکاری میان اعضای موجود زنده (انسان، حیوان، گیاه)</p>
<p>② در طول مکان‌های مختلف (مانند سیستم بدن انسان‌ها در نقاط مختلف جهان)</p>	

برای پاسخ به این سؤال که آیا جهان اجتماعی، واحد است یا متعبر و به عبارتی، کاربرد «جهان اجتماعی» درست است یا «جهان‌های اجتماعی» به مقایسه‌ی زیر توجه کن!

① شیر و آهو دو حیوان متفاوت‌اند (به اصطلاح اهل منطق دو نوع حیوان مختلف) و تفاوت آن‌ها در ویژگی‌های اساسی و ذاتی‌شان است (به لحاظ منطقی).

② شیرها نیز خودشان با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند و تفاوت شیرهای مختلف با یکدیگر در ویژگی‌های سطحی و عرضی آن‌هاست (به لحاظ منطقی). تفاوت میان جهان‌های اجتماعی، بیشتر از نوع اول است و انسان‌ها انواعی از جهان‌های اجتماعی را (و نه تنها یک نوع) پدید می‌آورند که ویژگی‌های ذاتی متفاوتی دارند.

۹۹- به ترتیب، هر یک از موارد زیر با قطعیت کدام قسمت از جدول را تکمیل می‌کنند؟

پدیده‌های اعتباری	پدیده‌های تکوینی
الف	ب
پ	ت
ث	ج

۱) پ - ب - ت - الف - ج - ث
 ۲) الف - ب - پ - ت - ث - ج
 ۳) ث - ج - ب - الف - پ - ت
 ۴) ت - ب - ج - الف - ث - پ

۱۰۰- کدام گزینه بیان‌کننده‌ی سه عبارت صحیح و یک عبارت ناصحیح در ارتباط با تأثیر و تأثر جهان‌های اجتماعی، طبیعی و ماورای طبیعی است؟

۱) ورود پدیده‌های طبیعی به جهان اجتماعی باعث گسترش آن می‌شود (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی). - جهان اجتماعی با ورود پدیده‌هایی، مانند سنت‌ها و قوانین الهی گسترده‌تر می‌شود (تأثیر جهان ماورای طبیعی بر جهان اجتماعی). - هر یک از موجوداتی که بیرون جهان اجتماعی قرار دارند به واسطه‌ی ارتباط با زندگی اجتماعی انسان‌ها در گستره‌ی جهان اجتماعی قرار می‌گیرند (تأثیر جهان طبیعی و ماورای طبیعی بر جهان اجتماعی). - مردمان مناطق شمالی ایران به دلیل بارندگی‌های زیاد در این ناحیه، سقف خانه‌های خود را به صورت شیروانی می‌سازند (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی).

۲) انسان‌ها با اعتقاد به این مطلب که «خداوند سرنوشت هیچ قومی را تغییر نمی‌دهد، مگر این‌که خود آن‌ها اراده به تغییر جهان اجتماعی خود بکنند.» جهان اجتماعی خود را وسیع‌تر می‌کنند (تأثیر جهان ماورای طبیعی بر جهان اجتماعی). - پدیده‌های اعتباری می‌توانند مخرب محیط زیست باشند (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی). - تصرف انسان‌ها در زیستگاه‌های حیوانات باعث نابودی تعداد زیادی از آن‌ها شده است (تأثیر جهان اجتماعی بر جهان طبیعی). - کمبود آب اندیشه‌ی واردات این ماده‌ی حیاتی از کشورهایی که رودخانه‌ها و دریاچه‌های پرآب دارند را تقویت کرده است (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی).

۳) شناخت فلزات و ستارگان زندگی اجتماعی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی). - با اطمینان کامل می‌توانید بگویید که پدیده‌های اجتماعی به جهان اجتماعی تعلق دارند، اما پدیده‌های طبیعی نیز می‌توانند به جهان اجتماعی راه یابند (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی). - اعتقاد به اسطوره‌های یونانی منجر به اتخاذ شیوه‌های خاص برای دفن مردگان در این کشور شد (تأثیر جهان ماورای طبیعی بر جهان اجتماعی). - آلودگی هوای تهران منجر به تعطیلی مدارس در مقطع ابتدایی و راهنمایی شد (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی).

۴) موجودات ماورای طبیعی به واسطه‌ی ارتباط با زندگی اجتماعی انسان‌ها وارد جهان اجتماعی می‌شوند (تأثیر جهان ماورای طبیعی بر جهان اجتماعی). - اعتقاد به این مطلب که سوخت‌های فسیلی در آلودگی هوا نقش مهمی دارند، جهانیان را به استفاده از انرژی خورشیدی و هسته‌ای رهنمون کرده است (تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی). - قوانین الهی با انسان‌های شاکر و ناسپاس یکسان عمل نمی‌کند (تأثیر جهان ماورای طبیعی بر جهان اجتماعی). - پدیده‌های ماورای طبیعی به عنوان پدیده‌های تکوینی با تأثیر بر زندگی اجتماعی انسان‌ها در گستره‌ی جهان اجتماعی قرار می‌گیرند (تأثیر جهان ماورای طبیعی بر جهان اجتماعی).

۱۰۱- کدام گزینه در ارتباط با جهان اجتماعی، درست است؟

۱) جهان اجتماعی، مانند موجودات زنده دارای اعضای مختلفی است که از نوعی نظم برخوردار بوده و پدیده‌های تکوینی و اعتباری است.
 ۲) جهان اجتماعی و نظم آن، پدیده‌ای تکوینی است و اعضای جهان اجتماعی وقتی عضویت جهان اجتماعی را پذیرفتند، به آن راه می‌یابند.
 ۳) سندی که می‌گوید: «بنی‌آدم اعضای یک پیکرند» به تفاوت جهان اجتماعی با موجودات زنده اشاره دارد.
 ۴) آگاهی و شناختی که جهان اجتماعی براساس آن شکل می‌گیرد، نوعی آگاهی مشترک و عمومی است و در صورت عدم انتقال فرهنگ به نسل بعد، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.

۱۰۲- یکی از تفاوت‌های مهم موجود زنده و جهان اجتماعی این است که جهان اجتماعی، نیست، بلکه اعتباری است؛ یعنی

با انسان‌ها شکل می‌گیرد و با آن‌ها به وجود می‌آید. (قارچ از کشور ۹۳؛ با تغییر)

- ۱) نظم میان اعضای - طبیعی و تکوینی - آگاهی و اراده‌ی - قرارداد
- ۲) کنش اجتماعی اعضای - تکوینی و ارادی - عضویت و پذیرش نقش - آگاهی فردی
- ۳) نظم میان اعضای - غیرطبیعی و غیرارادی - آگاهی فردی و خصوصی - قرارداد
- ۴) کنش اجتماعی اعضای - طبیعی و تکوینی - آگاهی فردی و عمومی - عضویت و پذیرش نقش

تستی‌های تشریح جهان اجتماعی

۱۰۳- جهان اجتماعی و موجود زنده
 ۱) کاملاً یکسان هستند.
 ۲) کاملاً متفاوت هستند.
 ۳) تفاوت‌های بسیار عمیقی با یکدیگر دارند.
 ۴) کاملاً مرتبط با یکدیگر هستند.

۱۰۴- می‌توان گفت پدیده‌های اجتماعی، هویتی دارند؛ از این‌رو، هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی معنا نیستند، اما همه‌ی پدیده‌های اجتماعی، بعد ندارند.

۱) اغلب - ذهنی - دارای - محسوس ۲) همه‌ی - ذهنی - دارای - محسوس ۳) تمامی - معنایی - فاقد - عینی ۴) اغلب - معنایی - فاقد - عینی

۱۰۵- کدام عبارت درباره‌ی اجزا و پدیده‌هایی که در لایه‌های عمیق جهان اجتماعی قرار دارند، صحیح است؟

- ۱) تأثیر حیاتی و تعیین‌کننده بر جهان اجتماعی ندارند.
- ۲) بیشتر در معرض تحول و تغییر قرار می‌گیرند.
- ۳) با حذف آن‌ها جهان اجتماعی دوام می‌یابد.
- ۴) تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر نسبت به دیگر اجزا دارند.

۱۰۶- کدام یک به ترتیب در رابطه با «لایه‌های سطحی جهان اجتماعی» و «لایه‌های عمیق جهان اجتماعی» درست نیست؟

- ۱) تغییر آن‌ها تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید نمی‌آورد. - نمی‌توانند حذف شوند و به آسانی تغییر نمی‌کنند.
- ۲) می‌توانند حذف شوند، ولی با حذف آن‌ها جهان اجتماعی تداوم نمی‌یابد. - تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر جهان اجتماعی دارند.
- ۳) بیشتر در معرض تغییرند، ولی تأثیرات گسترده‌تری دارند. - تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر دارند و در معرض تغییر قرار نمی‌گیرند.
- ۴) امکان تغییر بیشتری دارند و نقش حیاتی و اساسی ندارند. - به آسانی تغییر پیدا نمی‌کنند و تغییر آن‌ها تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید می‌آورد.

۱۰۷- عقاید و ارزش‌ها در کدام یک از لایه‌های جهان اجتماعی قرار می‌گیرند و نهادهای اجتماعی چه زمانی آشکار می‌شوند؟

- ۱) عمیق - وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را جدا از هم در نظر بگیریم.
- ۲) سطحی - در صورتی که لایه‌های سطحی و عمیق را جدا از هم در نظر بگیریم.
- ۳) عمیق - وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم.
- ۴) سطحی - در صورتی که لایه‌های سطحی و عمیق جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم.

۱۰۸- می‌توان گفت جوامع به نمادها نیاز دارند. نمادها تغییرند و جزء لایه‌های جهان اجتماعی محسوب و یکی از

ارکان تعریف نهاد اجتماعی را تشکیل

- ۱) بیشتر - قابل - می‌شوند - می‌دهند
- ۲) تمام - دارای امکان - نمی‌شوند - نمی‌دهند
- ۳) اغلب - غیرقابل - نمی‌شوند - نمی‌دهند
- ۴) همه‌ی - قابل - می‌شوند - می‌دهند

۱۰۹- عبارتهای کدام گزینه در رابطه با نهاد اجتماعی، به ترتیب درست و نادرست است؟

- ۱) در تمامی جهان‌های اجتماعی وجود دارند، ولی انواع و اشکال متفاوتی دارند. - کلاس، خانواده، تعلیم و تربیت، سیاست، اقتصاد و ... از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی هستند.
- ۲) نهاد اقتصاد که از جمله نهادهای اجتماعی است، راه درست و مقبول یا کژراهه‌های به دست آوردن ثروت را در جهان اجتماعی تعیین می‌کند. - هر نهاد اجتماعی شیوه‌ی قابل قبول تأمین بعضی از نیازهای افراد را معین می‌کند.
- ۳) مجموعه‌ای از عقاید و ارزش‌هاست. - شیوه‌های غیرقابل قبول تأمین بعضی از نیازهای افراد را طرد می‌کند.
- ۴) وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را جدا از هم در نظر بگیریم، آشکار می‌شوند. - برای تأمین نیازهای جهان اجتماعی راه‌های مشابهی وجود دارد که این کار به کمک نهادهای اجتماعی صورت می‌گیرد.

۱۱۰- عبارت زیر ناظر بر کدام گزینه است؟

«در یک بحران اقتصادی که کشورهای صنعتی دچار مشکل شده بودند، بنا به محاسبات اقتصادی می‌بایست نفت را به گران‌ترین قیمت از کشورهای نفت‌خیز خریداری می‌کردند، ولی به ارزان‌ترین قیمت ممکن، نفت مورد نیاز خود را خریداری کردند.»

- ۱) اهمیت زیاد بعد ذهنی پدیده‌ها در جهان اجتماعی
- ۲) برخورداری تمامی پدیده‌های اجتماعی از هویتی معنایی و ذهنی
- ۳) عدم برخورداری همه‌ی پدیده‌های اجتماعی از بعد محسوس و عینی
- ۴) تقسیم‌بندی پدیده‌های اجتماعی از حیث ذهنی یا عینی بودن

۱۱۱- کدام گزینه عبارت نادرستی را درباره‌ی لایه‌های جهان اجتماعی بیان می‌کند؟

- ۱) با حذف بعضی بخش‌های جهان اجتماعی، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.
- ۲) در لایه‌های عمیق جهان اجتماعی، اجزایی قرار دارند که تأثیرات فراگیرتری نسبت به دیگر اجزا دارند.
- ۳) در عمیق‌ترین لایه‌ی جهان اجتماعی، عقاید کلاسی هستند که بر ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند.
- ۴) هرگونه تغییر در اجزا و بخش‌های مختلف جهان اجتماعی، موجب تحولی مهم در جهان اجتماعی می‌شود.

۱۱۲- همه‌ی گزینه‌های زیر در رابطه با اجزا و بخش‌های مختلف جهان اجتماعی، عبارت نادرستی را بیان نمی‌کنند، به جز گزینه‌ی

- ۱) اجزا و بخش‌های مختلف اجتماعی دارای اهمیتی یکسان نیستند.
- ۲) لایه‌های سطحی جهان اجتماعی، تأثیرات محدودتری دارند، و کم‌تر در معرض تغییرند.
- ۳) برخی از بخش‌ها می‌توانند حذف شوند و با حذف آن‌ها جهان اجتماعی استمرار می‌یابد.
- ۴) برخی از بخش‌ها به سهولت تغییر پیدا می‌کنند و تغییر آن‌ها تحولی مهم در جهان اجتماعی پدید نمی‌آورد.

۱۱۳- کدام یک از پدیده‌های زیر در عمیق‌ترین لایه‌ی اجتماعی قرار می‌گیرد و «برای ازدواج به خواستگاری می‌روند»، در نهاد خانواده مصداق کدام یک از لایه‌های جهان اجتماعی است؟

- ۱) عقیده‌هایی که با حذف آن‌ها جهان اجتماعی فرو می‌ریزد - نمادها
- ۲) باور و اعتقادی که انسان نسبت به اصل جهان دارد - ارزش‌ها
- ۳) پدیده‌هایی که تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر نسبت به دیگر اجزا دارند - عقاید
- ۴) عقاید کلانی که بر ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند - هنجارها

۱۱۴- هر یک از ویژگی‌های زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از لایه‌های جهان اجتماعی است؟

«به آسانی تغییر پیدا می‌کند»، «غیرقابل تغییر»، «غیرقابل حذف»، «فروریختن جهان اجتماعی با حذف آن‌ها»، «دوام جهان اجتماعی با حذف آن‌ها» و «دارای تأثیرات همه‌جانبه»

- ۱) سطحی - هیچ کدام - هیچ کدام - عمیق - سطحی - عمیق
- ۲) سطحی - هیچ کدام - عمیق - عمیق - عمیق - سطحی - عمیق
- ۳) عمیق - عمیق - هیچ کدام - سطحی - عمیق - سطحی
- ۴) عمیق - عمیق - عمیق - سطحی - عمیق - سطحی

۱۱۵- کدام گزینه می‌تواند علت مورد زیر باشد؟

«دانش‌آموزی از استعداد سرشاری برخوردار است، ولی خود به آن آگاه نیست و از این استعداد، بهره‌ی چندانی نمی‌برد.»

- ۱) قوی‌تر بودن بعد عینی استعداد نسبت به بعد ذهنی آن
- ۲) قوی‌تر بودن بعد ذهنی استعداد نسبت به بعد عینی آن
- ۳) وجود داشتن بعد عینی استعداد به عنوان یک امتیاز نزد وی و مقفود بودن بعد ذهنی آن
- ۴) عدم توجه به میزان اثرگذاری خود بر پدیده‌های ذهنی و عینی یا اثرپذیری از آن‌ها

۱۱۶- اگر بخواهیم بیکاری به دلیل «عدم شایستگی و مهارت لازم فرد»، «عدم وجود سیستم اطلاع‌رسانی مناسب در شهر افراد» و «نبودن مشاغل کافی در نظام اقتصادی» را براساس اندازه و دامنه‌ی آن‌ها از یکدیگر تفکیک کنیم، کدام گزینه درست خواهد بود؟

- ۱) خرد - میانه - کلان
- ۲) میانه - خرد - کلان
- ۳) کلان - میانه - خرد
- ۴) میانه - خرد - کلان

۱۱۷- هر کدام از عبارات‌های زیر با موارد کدام گزینه، مرتبط است؟

«معرفت به کمال صنع الهی»، «تأکید صرف بر شباهت‌های پدیده‌های مورد مقایسه»، «پدیده‌های اجتماعی» و «برخورداری از هویتی معنایی و ذهنی»

- ۱) هدف علم تشریح - از جمله استفاده‌های نادرست از مقایسه - اجزای جهان اجتماعی - برخی پدیده‌های اجتماعی
- ۲) هدف علم تشریح - از جمله استفاده‌های نادرست از مقایسه - تشکیل جهان اجتماعی - تمامی پدیده‌های اجتماعی
- ۳) وظیفه‌ی علم تشریح - تفاوت روش مقایسه با سایر روش‌ها - تشکیل جهان اجتماعی - برخی از پدیده‌های اجتماعی
- ۴) وظیفه‌ی علم تشریح - تفاوت روش مقایسه با سایر روش‌ها - اجزای جهان اجتماعی - تمامی پدیده‌های اجتماعی

۱۱۸- مصداق‌های «الف»، «ب» و «پ» کدام‌اند؟

- ۱) قوانین راهنمایی و رانندگی - عقاید - کنش‌های درونی
- ۲) تابلوی توقف ممنوع - قوانین راهنمایی و رانندگی - علائم راهنمایی
- ۳) سرعت‌کاه - قوانین راهنمایی و رانندگی - چراغ راهنما
- ۴) علائم راهنمایی - قوانین راهنمایی و رانندگی - نظم

۱۱۹- مصداق‌های «الف»، «ب» و «پ» کدام‌اند؟

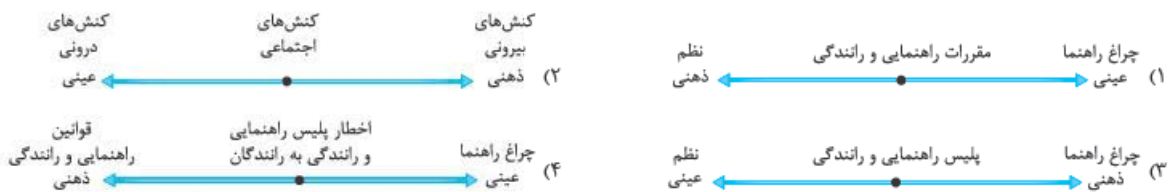

- ۱) کنش‌های اجتماعی - مدرسه - فرهنگ
- ۲) کلاس - جامعه - نظام آموزشی
- ۳) فرهنگ - کنش‌های اجتماعی - جامعه
- ۴) کلاس - مدرسه - گروه‌ها

۱۲۰- نمودار مرتبط با عبارت «زلزله یا خشکسالی با این که پدیده‌های طبیعی‌اند، تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارند»، کدام است و عبارت بیان‌شده در کدام گزینه درباره‌ی تقسیم پدیده‌های اجتماعی براساس ابعاد ذهنی و عینی آن‌ها صحیح دانسته نمی‌شود؟

- ۱) جهان اجتماعی ← جهان طبیعی - اغلب پدیده‌های اجتماعی حاوی ابعاد ذهنی هستند.
- ۲) جهان اجتماعی ← جهان طبیعی - تمامی پدیده‌های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند.
- ۳) جهان طبیعی ← جهان اجتماعی - اغلب پدیده‌های اجتماعی حاوی ابعاد ذهنی هستند.
- ۴) جهان طبیعی ← جهان اجتماعی - تمامی پدیده‌های اجتماعی حاوی ابعاد معنایی هستند.

۱۲۱- در تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی براساس ذهنی و عینی بودن، کدام پیوستار صحیح است؟

۱۲۲- اگر بخواهیم پدیده‌های اجتماعی زیر را از جهت عینی یا ذهنی بودن تقسیم‌بندی کنیم، کدام گزینه درست خواهد بود؟

«کنش‌های بیرونی»، «ارزش‌های اجتماعی»، «ساختمان‌های اداری»، «ساختمان‌های مسکونی»، «کنش‌های درونی» و «عقاید»

(۱) عینی - ذهنی - غیرذهنی - ذهنی - محسوس (۲) محسوس - ذهنی - عینی - عینی - ذهنی - ذهنی

(۳) ذهنی - ذهنی - غیرمعنایی - ذهنی - ذهنی (۴) نامحسوس - عینی - ذهنی - محسوس - ذهنی - عینی

۱۲۳- «پدیده‌ی ذهنی و کلان»، «پدیده‌ی کلان»، «در هر جهان اجتماعی، این کار توسط نهادهای اجتماعی انجام می‌شود.» به ترتیب با کدام

گزینه ارتباط دارد؟

(۱) عدالت اجتماعی - بیکاری به علت مشکلات نظام اقتصادی - تعیین شیوه‌های قابل قبول تأمین بعضی از نیازهای افراد

(۲) اعتقادات مذهبی - بیکاری به علت مشکلات نظام اقتصادی - تعیین نیازهای جهان اجتماعی و افراد

(۳) عدالت اجتماعی - بیکاری به علت نبود راهنمای مناسب در شهر - تعیین شیوه‌های قابل قبول تأمین تمام نیازهای افراد

(۴) اعتقادات مذهبی - بیکاری به علت نبود راهنمای مناسب در شهر - کمک به تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد

(سراسری ۹۴)

۱۲۴- پدیده‌های زیر را از نظر اندازه و دامنه و عینی و ذهنی بودن مشخص کنید.

«آزادی بیان - روستا - دید و بازدید عید نوروز»

(۱) ذهنی و کلان - خرد و محسوس - خرد و عینی (۲) محسوس و کلان - عینی و متوسط - محسوس و خرد

(۳) ذهنی و محسوس - محسوس و خرد - ذهنی و متوسط (۴) نامحسوس و ذهنی - عینی و محسوس - نامحسوس و متوسط

(فارج از کشور ۹۴)

۱۲۵- پدیده‌های زیر را از نظر ذهنی و عینی بودن و اندازه و دامنه مشخص کنید.

«امنیت اجتماعی - منطقه‌ی شهری - تحقیقات دانش‌آموزی»

(۱) ذهنی و کلان - خرد و محسوس - عینی و خرد (۲) محسوس و کلان - عینی و خرد - نامحسوس و کلان

(۳) نامحسوس و عینی - ذهنی و کلان - عینی و متوسط (۴) ذهنی و محسوس - محسوس و کلان - ذهنی و متوسط

۱۲۶- به ترتیب، کدام پدیده‌ها در عمیق‌ترین لایه‌ی جهان اجتماعی بوده و عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی کدام هستند و تغییر نمادها چه

تأثیری در جهان اجتماعی دارد؟

(۱) ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای جامعه‌ای که هستی را فراتر از زندگی دنیا می‌بیند - باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در آن و

تفسیر آن‌ها از زندگی و مرگ خود - چنان‌چه به تغییر در لایه‌های عمیق اجتماعی منجر شود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی می‌شود.

(۲) عقاید کلاسی که بر ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند - باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در آن و تفسیر آن‌ها از زندگی

و مرگ خود - چنان‌چه به تغییر در لایه‌های عمیق اجتماعی منجر شود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی می‌شود.

(۳) عقاید کلاسی که بر ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند - مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع نیازهای معینی از

افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند - تا زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق اجتماعی منجر نشود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان

اجتماعی نمی‌شود.

(۴) آرمان‌ها، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای جامعه‌ای که هستی را فراتر از زندگی دنیا می‌بیند - مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی

که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند - تا زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق اجتماعی منجر نشود، موجب

تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی نمی‌شود.

۱۲۷- به ترتیب، هر یک از عبارتهای زیر، «تعریف»، «نتیجه» و «مصادق» چیست؟

- مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند.

- فروریختن جهان اجتماعی

- تصور شما از معلم کلاس اول ابتدایی تان

(۱) نهاد اجتماعی - حذف لایه‌های عمیق - پدیده‌ی اجتماعی معنایی

(۲) نهاد فرهنگی - عدم توانایی یک نسل در حفظ فرهنگ خود - پدیده‌ی اجتماعی عینی

(۳) نهاد فرهنگی - عدم توانایی یک نسل در حفظ فرهنگ خود - پدیده‌ی اجتماعی معنایی

(۴) نهاد اجتماعی - حذف لایه‌های بنیادین - پدیده‌ی اجتماعی ذهنی

۱۲۸- عبارتهای زیر را به ترتیب از حیث درست و غلط بودن مشخص نمایید.

- هنجارها بر حسب شرایط در زمینه‌های مختلف قابل تغییرند.

- اجزا و بخش‌های مختلف جهان اجتماعی دارای اهمیتی یکسان نیستند.

- لایه‌های سطحی جهان اجتماعی امکان تغییر کم‌تری دارند.

- اجزای جهان اجتماعی را می‌توان براساس اندازه و دامنه یا ذهنی و عینی بودن تقسیم کرد.

(۱) غ - ص - غ - ص (۲) ص - غ - ص - غ (۳) ص - ص - غ - غ (۴) ص - ص - غ - ص

۱۲۹- اجزای متناظر با «موجود زنده»، «زادولد»، «مغز و قلب» و «چشم و دست» در جهان اجتماعی کدام‌اند؟

(۱) پدیده‌های اجتماعی - جامعه‌پذیری - عقاید و ارزش‌ها - هنجارها و نمادها

(۲) جهان اجتماعی - انتقال فرهنگ - لایه‌های عمیق - لایه‌های غیرسطحی

(۳) پدیده‌های اجتماعی - انتقال فرهنگ - لایه‌های غیرسطحی - لایه‌های غیرعمیق

(۴) جهان اجتماعی - انتقال آگاهی‌های مشترک - عقاید و ارزش‌ها - هنجارها و نمادها

۱۳۰- هر یک از موارد زیر، در کدام قسمت از جدول قرار می‌گیرند؟

«جشن فارغ‌التحصیلی»، «انسان تربیت‌پذیر است»، «دانایی از نادانی

بهتر است»، «لهجه‌های مختلف زبان»، «مد» و «عدالت اجتماعی»

(۱) ج - پ - الف - ب - ت - ث (۲) ب - ت - پ - ث - ج - الف (۳) ب - پ - الف - ت - ث - ج (۴) الف - پ - ت - ج - ب - ث

۱۳۱- عبارات زیر را به ترتیب از حیث صحیح و غلط بودن مشخص نمایید.

- به دلیل تفاوت‌های عمیقی که میان جهان اجتماعی و موجود زنده وجود دارد نمی‌توان از روش تشریح برای شناسایی اجزای جهان اجتماعی استفاده کرد.

- برای تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد، راه‌های متفاوتی وجود دارد.

- همواره در هر جهان اجتماعی، نوع خاصی از روش‌های تأمین نیازها، پذیرفته می‌شود و قابل قبول است.

- در هر جهان اجتماعی، تأمین نیازها به کمک نهادهای اجتماعی صورت می‌گیرد.

(۱) ص - ص - غ - غ (۲) غ - ص - ص - ص (۳) ص - ص - غ - ص (۴) ص - غ - غ - ص

۱۳۲- به ترتیب، هر یک از موارد زیر مربوط به کدام یک از لایه‌های جهان اجتماعی هستند؟

- مفاسد اقتصادی را می‌توان کاهش داد.

- پول، برات، سفته، چک و ...

- برای مهار تورم باید مدیریت و کنترل نقدینگی در دستور کار قرار گیرد.

- تلاش مردم جامعه به منظور نائل‌شدن به خودکفایی مطلوب‌تر از وابستگی آن‌ها به کالای خارجی است.

(۱) ارزش - عقیده - هنجار - نماد (۲) عقیده - نماد - ارزش - هنجار (۳) عقیده - نماد - هنجار - ارزش (۴) ارزش - هنجار - عقیده - نماد

۱۳۳- به ترتیب، هر یک از این حالت‌های جهان اجتماعی، مربوط به کدام موارد است؟

«تداوم»، «تغییر بنیادین»، «فروریختن» و «عدم ایجاد تحولی مهم»

(۱) حذف لایه‌های سطحی - تغییر لایه‌های عمیق - حذف لایه‌های عمیق - تغییر لایه‌های سطحی و تحول لایه‌های عمیق

(۲) تغییر لایه‌های سطحی - تغییر لایه‌های عمیق - حذف لایه‌های عمیق - تغییر لایه‌های سطحی

(۳) تغییر لایه‌های عمیق - حذف لایه‌های عمیق - تغییر لایه‌های عمیق - تحول لایه‌های عمیق

(۴) حذف لایه‌های عمیق - حذف لایه‌های عمیق - تغییر و حذف لایه‌های عمیق - تغییر لایه‌های سطحی

۱۳۴- کدام عبارت یا عبارات در رابطه با لایه‌های جهان اجتماعی درست نیست؟

الف - باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در آن و تفسیرشان از زندگی و مرگ خود، عمیق‌ترین اجزای جهان

اجتماعی به حساب می‌آیند.

ب - موجود زنده بی‌نیاز از چشم و دست است و می‌تواند بدون آن‌ها زندگی کند.

پ - جهان اجتماعی بی‌نیاز از نمادها نیست، ولی می‌تواند بدون آن‌ها دوام یابد.

ت - وجود نهادهای اجتماعی مشترک، ولی تنوع آن‌ها متفاوت است.

(۱) الف و پ (۲) ب (۳) الف، ب و پ (۴) پ و ت

۱۳۵- هر یک از موارد زیر به ترتیب، ناظر بر تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی بر کدام مبنا و اساس است؟

- تقابل کنش‌های بیرونی در مقابل ارزش‌های اجتماعی

- تقابل تأسیسات صنعتی در مقابل آرمان‌ها

- تقابل کنش‌های اجتماعی افراد در مقابل نظام اجتماعی

(۱) نظام اجتماعی - ذهنی و عینی بودن - اندازه و دامنه

(۳) نظام اجتماعی - اندازه و دامنه - ذهنی و عینی بودن

(۲) ذهنی و عینی بودن - اندازه و دامنه - ذهنی و عینی بودن

(۴) ذهنی و عینی بودن - ذهنی و عینی بودن - اندازه و دامنه

۱۳۶- فایده‌ی شناسایی خرد یا کلان بودن پدیده‌های اجتماعی در کدام گزینه با دقت بیشتری بیان شده است؟

- ۱) پدیده‌های کلان اهمیت بسیاری دارند، ولی پدیده‌های خرد از چنین اهمیتی برخوردار نبوده و اگر پدیده‌ای خرد تشخیص داده شود، میزان اثرپذیری ما از آن کم‌تر است.
- ۲) پدیده‌های کلان را به سادگی نمی‌توان تغییر داد، ولی برنامه‌ریزی برای تغییر پدیده‌های خرد آسان‌تر است.
- ۳) شناسایی خرد یا کلان بودن یک پدیده‌ی اجتماعی به ما کمک می‌کند که میزان اثرگذاری یا اثرپذیری خود را از آن‌ها مشخص کنیم.
- ۴) پدیده‌های کلان را به سادگی می‌توان تشخیص داد، ولی تشخیص پدیده‌های خرد دشوار است.

۱۳۷- به ترتیب، از هر یک از موارد زیر در چه مواردی استفاده می‌شود یا می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؟

«دانش تشریح»، «مقایسه‌ی جهان اجتماعی و موجود زنده»، «توجه به میزان اثرگذاری خود بر پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان یا اثرپذیری از آن‌ها» و «نهاد اقتصاد»

- ۱) دست‌یافتن به علل امراض - گسترش جهان اجتماعی - تشخیص انواع لایه‌های جهان اجتماعی - تعیین نیازهای اقتصادی جوامع
- ۲) شناسایی اجزای بدن انسان - گسترش جهان اجتماعی - تشخیص فواید تقسیم‌بندی پدیده‌های اجتماعی به خرد و کلان - تعیین نیازهای اقتصادی جوامع
- ۳) شناسایی محل قرارگرفتن اجزای بدن انسان - شناخت بهتر جهان اجتماعی - تشخیص انواع لایه‌های جهان اجتماعی - تعیین راه درست و مقبول به دست آوردن ثروت در جهان اجتماعی
- ۴) درمان امراض - شناخت بهتر جهان اجتماعی - تشخیص فواید تقسیم‌بندی پدیده‌های اجتماعی به خرد و کلان - تعیین کزراهه‌های به دست آوردن ثروت در جهان اجتماعی

۱۳۸- مفهوم «در ارتباط با یکدیگر» در مورد تمام قسمت‌های کدام گزینه صادق است؟

- ۱) ایجاد پدیده‌های اجتماعی توسط انسان‌ها - برخورداری اعضای جهان اجتماعی از نوعی نظم - آشکارشدن نهادهای اجتماعی با در نظر گرفتن اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی
- ۲) ایجاد پدیده‌های اجتماعی توسط انسان‌ها - تغییر نمادها - باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان
- ۳) تغییر نمادها - تأثیر لایه‌های عمیق در جهان اجتماعی - آشکارشدن نهادهای اجتماعی با در نظر گرفتن اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی
- ۴) برخورداری اعضای جهان اجتماعی از نوعی نظم - باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان - تأثیر لایه‌های عمیق در جهان اجتماعی

۱۳۹- بهترین عبارت در ارتباط با تصویر مقابل، در کدام گزینه مطرح شده است؟

- ۱) هر نهاد اجتماعی شیوه‌ی قابل قبول تأمین بعضی از نیازهای افراد را معین می‌کند و متقابلاً شیوه‌های غیرقابل قبول را طرد می‌کند.
- ۲) پدیده‌های اجتماعی را از جهت عینی و محسوس بودن یا ذهنی و نامحسوس بودن می‌توان در یک پیوستار قرار داد. در یک‌سوی پیوستار پدیده‌هایی هستند که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارند و در سوی دیگر پدیده‌هایی قرار می‌گیرند که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند.

- ۳) هیچ جامعه‌ای بی‌نیاز از هنجارها نیست، ولی هنجارها و نمادها برحسب شرایط در زمینه‌های مختلف قابل تغییرند و تغییر برخی از آن‌ها تا زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق منجر شود موجب تحول جهان اجتماعی نمی‌شود.
- ۴) برای تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد راه‌های متفاوتی وجود دارد، ولی معمولاً در هر جهان اجتماعی نوع خاصی از این روش‌ها پذیرفته می‌شود و قابل قبول است.

۱۴۰- به ترتیب، علت پیدایش هر یک از موارد زیر کدام است؟

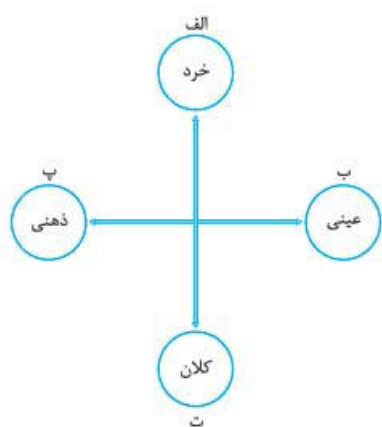
«فاقد معنا نبودن هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی»، «تغییر بنیادین جهان اجتماعی» و «فروریختن جهان اجتماعی»

- ۱) تمامی پدیده‌های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند. - تغییر نمادها به تغییر در لایه‌های عمیق منجر شود. - تغییر لایه‌های عمیق جهان اجتماعی
- ۲) در جهان اجتماعی بعدذهنی پدیده‌ها اهمیت زیادی دارد. - تغییر هنجارها و نمادها به تغییر در لایه‌های عمیق منجر شود. - حذف لایه‌های عمیق جهان اجتماعی
- ۳) تمامی پدیده‌های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند. - تغییر هنجارها به تغییر در لایه‌های عمیق منجر شود. - حفظ‌نشدن فرهنگ یک نسل یا منتقل‌نشدن آن به نسل بعد
- ۴) در جهان اجتماعی بعدذهنی پدیده‌ها اهمیت زیادی دارد. - تغییر نمادها به تغییر در لایه‌های عمیق منجر می‌شود. - حذف لایه‌های سطحی جهان اجتماعی

۱۴۱- هر یک از موارد زیر به ترتیب منجر به چه امر مذمومی می‌شود؟

«محدودکردن جهان به زندگی دنیا و دل‌سپردن به آن توسط جوامع»، «تغییر لایه‌های عمیق جهان اجتماعی» و «وجودداشتن بعد عینی نفت به عنوان سرمایه در کشورهای نفت‌خیز و مفقودبودن بعد ذهنی آن»

- ۱) شکل‌دادن ارزش‌ها و هنجارها و نمادهای خود متناسب با آن - تغییر بنیادین جهان اجتماعی - خریداری شدن نفت از این کشورها به گران‌ترین قیمت
- ۲) ناتوانی در سازمان‌دهی ارزش‌ها و هنجارها و نمادهای خود - تغییر بنیادین جهان اجتماعی - خریداری شدن نفت از این کشورها به گران‌ترین قیمت
- ۳) ناتوانی در سازمان‌دهی ارزش‌ها و هنجارها و نمادهای خود - ایجاد تحولی مهم در جهان اجتماعی - خریداری شدن نفت از این کشورها به ارزان‌ترین قیمت ممکن
- ۴) شکل‌دادن ارزش‌ها و هنجارها و نمادهای خود متناسب با آن - ایجاد تحولی مهم در جهان اجتماعی - خریداری شدن نفت از این کشورها به ارزان‌ترین قیمت ممکن

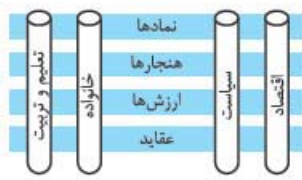

۱۴۲- جایگاه پدیده‌های اجتماعی زیر را به ترتیب بر روی پیوستار مقابل تعیین کنید.

«دهکده‌ی المپیک»، «کسب مدال طلای المپیک توسط والیبالیست‌های ایرانی در المپیک ۲۰۲۰»، «عرق ملی» و «نظام اقتصادی»

- (۱) ب - الف - ت - پ
(۲) ب - الف - پ - ت
(۳) الف - پ - ب - ت
(۴) الف - پ - ت - ب

۱۴۳- کدام گزینه به مفهوم مطرح‌شده در نمودار مقابل اشاره می‌کند؟

- (۱) خانواده، تعلیم و تربیت، سیاست و اقتصاد از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی هستند. نهادها در تمامی جهان‌های اجتماعی وجود دارند، ولی انواع و اشکال متفاوتی دارند.
(۲) برای تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد راه‌های متفاوتی وجود دارد، ولی معمولاً در هر جهان اجتماعی نوع خاصی از این روش‌ها پذیرفته می‌شود و قابل قبول است.

- (۳) «نهاد اجتماعی» مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند. به این ترتیب در هر نهاد اجتماعی می‌توان عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای خاصی را جست‌وجو کرد.
(۴) جامعه‌ای که جهان را به زندگی دنیا محدود می‌کند و دل به آن می‌سپارد ارزش‌ها و هنجارها و نمادهای خود را متناسب با آن شکل می‌دهد، اما جامعه‌ای که هستی را فراتر از زندگی دنیا می‌بیند ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای خود را متناسب با این عقیده سازمان می‌دهد.

تست‌های جهان‌های اجتماعی

- ۱۴۴- به ترتیب، همکاری میان اعضای موجود زنده و همکاری حیواناتی که به صورت جمعی زندگی می‌کنند، طی عصرهای متمادی چگونه است؟
(۱) یکسان است. - با توجه به شرایط دگرگون می‌شود.
(۲) متفاوت نیست. - تغییر نمی‌کند.
(۳) با توجه به شرایط اقلیمی فرق می‌کند. - واحد و یکسان است.
(۴) ناپایدار است. - تغییر نمی‌کند.

- ۱۴۵- شیرها خودشان با یکدیگر تفاوت تفاوت شیر و آهو در ویژگی‌های آن‌هاست، ولی تفاوت آهوان مختلف در ویژگی‌های آن‌هاست و تفاوت زندگی اجتماعی انسان‌ها از نوع تفاوت میان آهوان مختلف
(۱) دارند - ذاتی - غیرذاتی - است
(۲) ندارند - ذاتی - غیرذاتی - است
(۳) ندارند - غیرعرضی - عرضی - نیست
(۴) دارند - غیرعرضی - عرضی - نیست

۱۴۶- به ترتیب «تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های سطحی جهان اجتماعی است» و «تفاوت‌هایی که به ارزش‌های کلان، آرمان‌ها و اعتقادات اصلی بازگردد» از نوع کدام تفاوت‌ها هستند؟

- (۱) تفاوت‌هایی که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد - تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف
(۲) تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف - تفاوت‌هایی که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد.
(۳) هر دو، از نوع تفاوت‌هایی هستند که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهند.
(۴) هر دو، از نوع تفاوت‌هایی هستند که میان جهان‌های اجتماعی مختلف رخ می‌دهند.

۱۴۷- همه‌ی گزینه‌های زیر درست هستند، به جز

- (۱) نظم و همکاری میان اعضای موجود زنده، متفاوت نیست.
(۲) همکاری دستگاه تنفس و گردش خون در بدن انسان‌ها، همیشه و همه‌جا یکسان نیست.
(۳) نظم و همکاری حیواناتی که به صورت جمعی زندگی می‌کنند، طی عصرهای متمادی یکسان است.
(۴) زندگی جمعی زنبورهای عسل سیلان و اجداد آن‌ها در گذشته و تمامی زنبورهای عسل دنیا، متفاوت نیست.

۱۴۸- جهان اجتماعی سالم و زنده در ارتباط با جهان‌های اجتماعی دیگر چگونه عمل می‌کند؟

- (۱) مطابق با نیاز خود از دستاوردهای جهان‌های اجتماعی دیگر بهره می‌برد و در صورتی که لازم باشد، تغییراتی در آن‌ها به وجود می‌آورد.
(۲) با حفظ کامل استقلال خود و بدون نیاز به جهان‌های اجتماعی دیگر، به رفع نیازهای خویش اقدام می‌کند.
(۳) بی‌آن‌که با جهان اطراف خود ارتباط برقرار کند، از دستاوردهای جهان‌های اجتماعی دیگر بهره می‌برد.
(۴) مطابق با نیاز خود از دستاوردهای جهان‌های اجتماعی دیگر بهره می‌برد و در صورتی که لازم باشد تغییراتی در آن‌ها به وجود آورد، استفاده از آن‌ها را کنار می‌گذارد.

۱۰۰- گزینه‌ی «۲» «پدیده‌های اعتباری (کنش انسان‌ها و پیامدهای آن) می‌توانند مخرب محیط زیست باشند» این عبارت تأثیر جهان اجتماعی را بر جهان طبیعی نشان می‌دهد (و نه برعکس).
 ⑤ تمامی سنت‌ها و قوانین الهی، مانند «ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما ینفسهم» یا «یرید الله بکم الیسر و لا یرید بکم العسر» (که قاعده‌ی نفی حرج نامیده می‌شود) تأثیر جهان ماورای طبیعی را بر جهان اجتماعی نشان می‌دهد.
 همه‌ی عبارات مندرج در سایر گزینه‌ها درست است.

۱۰۱- گزینه‌ی «۴»

بررسی سایرگزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: جهان اجتماعی پدیده‌ای ارادی و اعتباری (نه تکوینی) است. (موجود زنده است که پدیده‌ای تکوینی می‌باشد).
 گزینه‌ی «۲»: جهان اجتماعی و نظم آن پدیده‌ای طبیعی و تکوینی نیست.
 گزینه‌ی «۳»: سعدی که می‌گوید: «بنی آدم اعضای یک پیکرند» به شباهت (نه تفاوت) جهان اجتماعی با موجودات زنده اشاره دارد.

۱۰۲- گزینه‌ی «۱»

۱۰۳- گزینه‌ی «۳»

۱۰۴- گزینه‌ی «۳»

۱۰۵- گزینه‌ی «۴»

۱۰۶- گزینه‌ی «۳» لایه‌های سطحی، هم تأثیرات محدودتری (نه گسترده‌تری) دارند و هم بیشتر در معرض تغییرند.
 لایه‌های عمیق تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر دارند و کم‌تر در معرض تغییر قرار می‌گیرند؛ نه این‌که اصلاً در معرض تغییر قرار نگیرند!

بررسی سایرگزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: درست - نادرست

لایه‌های عمیق می‌توانند حذف شوند، اما اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد؛ نه این‌که اصلاً امکان حذف شدن آن‌ها وجود نداشته باشد.

گزینه‌ی «۲»: نادرست - درست

لایه‌های سطحی می‌توانند حذف شوند، ولی با حذف آن‌ها جهان اجتماعی تداوم می‌یابد.

گزینه‌ی «۴»: درست - درست

۱۰۷- گزینه‌ی «۳»

۱۰۸- گزینه‌ی «۴»

۱۰۹- گزینه‌ی «۱» **کلاس** در زمره‌ی مهم‌ترین نهادهای اجتماعی قرار نمی‌گیرد.

بررسی سایرگزینه‌ها:

گزینه‌ی «۲»: درست - درست

گزینه‌ی «۳»: نادرست - درست

نهاد اجتماعی مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادها است نه صرفاً عقاید و ارزش‌ها!

گزینه‌ی «۴»: نادرست - نادرست

وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم (نه جدا از هم) در نظر بگیریم، نهادهای اجتماعی آشکار می‌شوند.

برای تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد، راه‌های متفاوتی (نه مشابهی) وجود دارد که این کار به کمک نهادهای اجتماعی صورت می‌گیرد.

۱۱۰- گزینه‌ی «۱» **ربیع کن به مثال نفت در درس نامه**

۱۱۱- گزینه‌ی «۴» هرگونه تغییر در اجزا و بخش‌های مختلف جهان اجتماعی، موجب تحولی مهم در جهان اجتماعی نمی‌شود.

۱۱۲- گزینه‌ی «۲» ① به صورت سؤال رقت کن! گزینه‌ی نادرست را می‌فواهد.

۱۱۳- گزینه‌ی «۴» گزاره‌ی «برای ازدواج به خواستگاری می‌روند» یک هنجار است، زیرا بیانگر یک شیوه‌ی رفتار و باید و نباید است.

۱۱۴- گزینه‌ی «۱» ⑤ در جدول زیر، تمامی ویژگی‌های لایه‌های سطحی و عمیق جهان اجتماعی رو به تفکیک براتون آوردم (به زره این جدول از مال در درس نامه تستی‌طور ترا) لطفاً - بلعبره - شورا

لایه‌های عمیق	لایه‌های سطحی
عدم تغییر به آسانی (کم‌تر در معرض تغییر قرار می‌گیرند).	تغییرپذیر به آسانی (بیشتر در معرض تغییرند).
پدیدآمدن تحولی مهم در جهان اجتماعی با تغییر آن‌ها	پدیدنیامدن تحولی مهم در جهان اجتماعی با تغییر آن‌ها
قابل حذف بودن	قابل حذف بودن
داوم جهان اجتماعی با حذف آن‌ها	فرو ریختن جهان اجتماعی با حذف آن‌ها
داشتن تأثیر تعیین‌کننده بر جهان اجتماعی (تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر دارند).	نداشتن نقش حیاتی و اساسی (تأثیرات محدودتری دارند).

⑤ لایه‌های عمیق، مانند لایه‌های سطحی هم قابل تغییرند، هم قابل حذف و غیرقابل تغییر و غیرقابل حذف نیستند. بنابراین، لایه‌های سطحی و لایه‌های عمیق، در قابل تغییر و قابل حذف بودن با هم شباهت دارند (ویژگی مشترک آن‌هاست).

۱۱۵- گزینه‌ی «۳» در جهان اجتماعی بعد ذهنی پدیده‌ها اهمیت بسیاری دارد؛ به طور مثال، در دانش‌آموزی که با وجود برخورداری از استعدادی سرشار از آن بهره‌ی چندانی نمی‌برد، بعد عینی استعداد به عنوان یک امتیاز یا ویژگی مثبت وجود دارد، ولی بعد ذهنی آن مفقود است.

۱۱۶- گزینه‌ی «۱» به نمودار پدیده‌های فرد و کلان در درس نامه مراجعه کن.

۱۱۷- گزینه‌ی «۲» ترکیبی درس‌های «۳» و «۴»

معرفت به کمال صنع الهی و دست‌یافتن به علل امراض و درمان آن‌ها، از اهداف علم تشریح است.

استفاده‌ی نادرست از مقایسه، آسیب‌های جبران‌ناپذیری دارد. یکی از استفاده‌های نادرست از مقایسه این است که صرفاً بر شباهت پدیده‌های مورد مقایسه تأکید کنیم و تفاوت‌های آن‌ها را نادیده بگیریم. پدیده‌های اجتماعی اجزای جهان اجتماعی هستند.

مجموعه پدیده‌های اجتماعی، جهان اجتماعی را شکل می‌دهند؛ (درس ۳) پس تا این‌جا، هم گزینه‌ی «۱» درسته هم گزینه‌ی «۲» و ناپار بایر قسمت ۴م سؤال رو هم بررسی کنیم.

تمامی (نه برخی) پدیده‌های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند. بنابراین، گزینه‌ی «۲»، گزینه‌ی درست است.

۱۱۸- گزینهی «۴» برحسب درجه‌ی عینی یا ذهنی بودن، به ترتیب «علائم راهنمایی» مانند تابلوی توقف ممنوع که دارای بعد محسوس و مادی قوی‌تری است، در جایگاه «الف» (عینی)، «قوانین راهنمایی و رانندگی» که دارای جنبه‌هایی از هر دو بعد عینی و ذهنی است، در میانه‌ی پیوستار و در بخش «ب» و «نظم» که یک پدیده‌ی کاملاً ذهنی است، در قسمت «پ» قرار می‌گیرد.

بررسی سایر موارد:

عقاید و کنش‌های درونی: ذهنی / سرعت‌کاه و چراغ راهنما: عینی

۱۱۹- گزینهی «۱»

بررسی سایر موارد:

کلاس: خرد / جامعه و نظام آموزشی: کلان / گروه‌ها: میانه

۱۲۰- گزینهی «۳» ترکیبی درس‌های «۳» و «۴»

عبارت بیان‌شده در صورت سؤال ارتباط جهان طبیعی و جهان اجتماعی و ورود پدیده‌های طبیعی به جهان اجتماعی را نشان می‌دهد، در نتیجه نمودار جهان طبیعی ← جهان اجتماعی صحیح است. (درس ۳) تمامی (نه اغلب) پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند (حاوی ابعاد ذهنی و معنایی هستند).

۱۲۱- گزینهی «۱»

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۲»: کنش‌های درونی جزء پدیده‌های ذهنی هستند و کنش‌های بیرونی جزء پدیده‌های عینی، به علاوه کنش اجتماعی را به تنهایی نمی‌توان گفت که پدیده‌ی ذهنی است یا عینی و یا میانه، بلکه برحسب موارد متفاوت است و باید مصداقی بررسی شود. گزینه‌ی «۳»: پلیس راهنمایی و رانندگی جزء پدیده‌های عینی است. گزینه‌ی «۴»: اخطار پلیس راهنمایی و رانندگی به رانندگان از آن جهت که یک کنش بیرونی محسوب می‌شود، از جمله مصداق پدیده‌های عینی است.

۱۲۲- گزینهی «۲»

① عینی = محسوس

② ذهنی = نامحسوس = غیرعینی

③ تمامی پدیده‌های اجتماعی معنادار هستند، در نتیجه پدیده‌ی اجتماعی غیرمعنایی نداریم؛ به علاوه، تمامی پدیده‌های اجتماعی دارای ابعاد ذهنی هستند.

۱۲۳- گزینهی «۱»

«عدالت اجتماعی» و «اعتقادات مذهبی» از یک‌سو پدیده‌های ذهنی هستند؛ زیرا بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند و مجسم و قابل لمس کردن نبوده و تنها در عالم ذهن قابل تصور هستند و از سوی دیگر، پدیده‌های کلان هستند؛ زیرا دارای اندازه و دامنه‌ی وسیعی هستند.

«بیکاری به علت مشکلات اقتصادی»، پدیده‌ای کلان است؛ زیرا دارای اندازه و دامنه‌ی وسیعی است و اکثریت افراد بدین علت بیکارند (علت بیکاری، دامنه‌ی وسیعی از افراد را دربر می‌گیرد)؛ پس تا این‌ها هم گزینه‌ی «۱» درسته و هم گزینه‌ی «۲» و به ناچار باید قسمت ۳ سوال رو هم بررسی کنیم، در هر جهان اجتماعی تعیین شیوه‌های قابل قبول تأمین برخی (نه تمامی) نیازهای افراد به کمک نهادهای اجتماعی صورت می‌گیرد.

۱۲۴- گزینهی «۱»

«آزادی بیان» از یک‌سو پدیده‌ای ذهنی است؛ زیرا بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارد و در عالم واقع پدیده‌ای به نام

آزادی بیان نداریم که مجسم و قابل لمس کردن باشد و تنها در عالم ذهن، قابل تصور است و از سوی دیگر، پدیده‌های کلان است؛ زیرا دارای اندازه و دامنه‌ی وسیعی است.

«روستا» از یک‌سو پدیده‌ای خرد است؛ زیرا دارای اندازه و دامنه‌ی محدودی است و از سوی دیگر، پدیده‌ای محسوس (عینی) است؛ زیرا بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارد و در عالم واقع، مجسم و قابل مشاهده است. «دید و بازدید عید نوروز» نیز به همان دلایلی که در رابطه با «روستا» بیان کردم، خرد و عینی (محسوس) است.

۱۲۵- گزینهی «۱» «امنیت اجتماعی» از یک‌سو پدیده‌ای ذهنی

است؛ زیرا بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارد و در عالم واقع پدیده‌ای به نام امنیت اجتماعی نداریم که مجسم و قابل لمس کردن باشد و تنها در عالم ذهن قابل تصور است و از سوی دیگر، پدیده‌ای کلان است؛ زیرا دارای اندازه و دامنه‌ی وسیعی است.

«منطقه‌ی شهری» از یک‌سو، یک پدیده‌ی خرد است؛ زیرا دارای اندازه و دامنه‌ی محدودی است و از سوی دیگر، یک پدیده‌ی محسوس (عینی) به حساب می‌آید؛ زیرا بعد محسوس و مادی قوی‌تر دارد و در عالم واقع، مجسم و قابل مشاهده است.

تحقیقات دانش‌آموزی از یک‌سو، یک پدیده‌ی عینی (محسوس) به حساب می‌آید؛ زیرا در عالم واقع مجسم و قابل مشاهده است و از سوی دیگر، یک پدیده‌ی خرد است؛ زیرا دارای اندازه و دامنه‌ی محدودی است.

۱۲۶- گزینهی «۲»

۱۲۷- گزینهی «۴» ترکیبی درس‌های «۳» و «۴»

حذف لایه‌های عمیق رابطه‌ی علی ← فروریختن جهان اجتماعی هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد، جهان اجتماعی آن فرو می‌ریزد یا دگرگون می‌شود. (درس ۳)

تصور شما از معلم کلاس اول ابتدایی‌تان با توجه به این‌که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارد، مصداق پدیده‌ی ذهنی است.

۱۲۸- گزینهی «۴»

۱۲۹- گزینهی «۴» ترکیبی درس‌های «۳» و «۴»

در مقام تشبیه و مقایسه، موجود زنده همانند جهان اجتماعی است که از اجزای مختلفی تشکیل شده است.

فرهنگ همان مجموعه آگاهی‌های مشترک است که جهان اجتماعی براساس آن شکل می‌گیرد. (درس ۳)

در جهان اجتماعی عقاید و ارزش‌ها که جزء لایه‌های عمیق هستند به علت نقش اساسی که برای حفظ و تداوم جهان اجتماعی دارند، اهمیت بیشتری نسبت به هنجارها و نمادها که جزء لایه‌های سطحی هستند، دارند. (مانند قلب و مغز)

⑤ لایه‌های عمیق = لایه‌های بنیادین = لایه‌های غیرسطحی = عقاید و ارزش‌ها و (فرهنگ و آرمان)
لایه‌های سطحی = لایه‌های غیرعمیق = لایه‌های غیربنیادین = نمادها و هنجارها

۱۳۰- گزینهی «۱» «جشن فارغ‌التحصیلی»، «لحجه‌های مختلف

زبان» و «مد» از آن‌جا که امکان تغییر بیشتری دارند و نقش حیاتی و اساسی ندارند، جزء لایه‌های سطحی جهان اجتماعی هستند و می‌بایست

در یکی از قسمت‌های «ب»، «ت» و «ج» قرار بگیرند.

«عدالت اجتماعی» و «دانایی از نادانی بهتر است.» ارزش‌های اجتماعی هستند که جزء لایه‌های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی قرار می‌گیرند و باید در یکی از قسمت‌های «الف»، «ب» و «ت» قرار بگیرند. و «انسان تربیت‌پذیر است» نیز یک اعتقاد را نشان می‌دهد.

① تو این سؤال ترتیب قرار گرفتن مواردی که به لایه‌های سطحی و لایه‌های بنیادین مربوط می‌شود، معوم نیست؛ مثلاً لازم نیست که «انسان تربیت‌پذیر است» هم‌تا قسمت «الف» قرار بگیرد و می‌تونه هر کجوم از قسمت‌های «الف»، «ب» و «ت» رو پر کنه.

۱۳۱- گزینه‌ی «۳» معمولاً (نه همواره) در هر جهان اجتماعی نوع خاصی از روش‌های تأمین نیازها، پذیرفته می‌شود و قابل قبول است.

۱۳۲- گزینه‌ی «۳» برای تشفی‌س معاریق لایه‌های اجتماعی و حل این تست‌ها به راهکار بهتون می‌دم که به راحتی می‌تونید به جواب برسید:

الف- گزاره‌هایی که متضمن یک باوری هستند، ناظر به عقایدند و غالباً در بردارنده‌ی مفهوم توانستن یا نتوانستن هستند؛ مثل: «مفاسد اقتصادی را می‌توان کاهش داد»، «انسان تربیت‌پذیر است.» (می‌تواند تربیت شود) «آدمی امکان (توان) رسیدن به بالاترین مراتب را دارد.» و...
ب- تک‌کلمات، در اغلب اوقات ناظر به نمادها هستند؛ مثل: «پول، برات، سفته، چک و ...»، «دفتر، قلم، رفتار دانش‌آموز، کلاس و ...»

پ- گزاره‌هایی که متضمن نوعی باید و نباید هستند، در اغلب اوقات ناظر به هنجارها هستند؛ مثل: «برای مهار تورم باید مدیریت و کنترل نقدینگی در دستور کار قرار گیرد»، «برای داناشدن باید به مدرسه رفت، برای تقرب به خداوند باید مطابق با اوامر و نواهی الهی رفتار کرد.» و ...

ت- گزاره‌هایی که متضمن مفاهیمی هستند که به پدیده‌هایی مطلوب و خواستنی اشاره دارند که مورد توجه و پذیرش همگان بوده و افراد یک جامعه نسبت به آن‌ها گرایش و تمایل دارند، ناظر به ارزش‌ها هستند؛ مثل: «تلاش مردم جامعه به منظور نائل شدن به خودکفایی مطلوب‌تر از وابستگی آن‌ها به کالای خارجی است»، «افزایش سطح رفاه جامعه، امری خواستنی است»، «دانایی از نادانی بهتر است»، «جامعه‌ای دینی بهتر از جامعه‌ای غیردینی است» و ...

۱۳۳- گزینه‌ی «۲» الف- حالت‌های مختلف تداوم جهان اجتماعی: ۱) تغییر لایه‌های سطحی ۲) حذف لایه‌های سطحی ۳) تغییر لایه‌های عمیق

① تغییر لایه‌های عمیق تحولی مهم در جهان اجتماعی پدید می‌آورد، ولی موجب فروریختن یا عدم تداوم آن نمی‌شود.

ب- حالت‌های مختلف تغییر بنیادین جهان اجتماعی: ۱) تغییر لایه‌های عمیق جهان اجتماعی ۲) تغییر لایه‌های سطحی جهان اجتماعی که به تغییر در لایه‌های عمیق منجر شود (که عملاً همون حالت اوله).

پ- حالت‌های مختلف فروریختن جهان اجتماعی: تنها یک حالت دارد و آن هم حذف لایه‌های عمیق جهان اجتماعی است.

① در تمامی حالات غیر از حذف لایه‌های عمیق، جهان اجتماعی تداوم می‌یابد.

ت- حالت‌های مختلف عدم ایجاد تحولی مهم در جهان اجتماعی: ۱) تغییر لایه‌های سطحی ۲) حذف لایه‌های سطحی

۱۳۴- گزینه‌ی «۲» موجود زنده بی‌نیاز از چشم و دست نیست و حتماً به آن‌ها نیاز دارد، اما امکان زندگی وی بدون آن‌ها وجود دارد و می‌تواند بدون آن‌ها زندگی کند.

① هر نیازی، نیاز حیاتی نیست به این معنا که ما می‌توانیم بدون وجود برخی چیزها به زندگی خود ادامه بدهیم، اما این‌گونه نیست که به آن‌ها اصلاً احتیاج نداشته باشیم.

ت- نهادها در تمامی جهان‌های اجتماعی وجود دارند (وجود آن‌ها در تمامی جهان اجتماعی مشترک است)، ولی انواع و اشکال متفاوتی دارند (تنوع آن‌ها متفاوت است).

۱۳۵- گزینه‌ی «۴» «کنش‌های بیرونی» و «تأسیسات صنعتی» که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارند، جزء پدیده‌های عینی (محسوس) و «ارزش‌های اجتماعی» و «آرمان‌ها» که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند، جزء پدیده‌های ذهنی محسوب می‌شوند (تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی براساس ذهنی و عینی بودن).

«کنش‌های اجتماعی افراد» اندازه و دامنه‌ی محدودی دارند و جزء پدیده‌های خرد محسوب می‌شوند. «نظام اجتماعی» به دلیل برخورداری از اندازه و دامنه‌ی وسیع، از پدیده‌های کلان به شمار می‌رود. به این ترتیب دو مورد اخیر به تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی براساس اندازه و دامنه اشاره دارند.

۱۳۶- گزینه‌ی «۳» برای فهم علت اهمیت و فایده‌ی تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی به خرد و کلان باید به میزان اثرگذاری و اثرپذیری خود از پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان توجه کرد. توضیحات درس‌نامه رو در مورد بیکاری که یادت نمی‌یار، برو بفون!

۱۳۷- گزینه‌ی «۴» قسمت اول همه‌ی گزینه‌ها درسته. با اندیشیدن (توجه) به میزان اثرگذاری خود بر پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان یا اثرپذیری از آن‌ها، می‌توان فواید تقسیم‌بندی پدیده‌های اجتماعی به خرد و کلان را تشخیص داد.

① نهادهای اجتماعی (مانند نهاد اقتصادی) نیازهای جوامع را تعیین نمی‌کنند، بلکه به شیوه‌های تأمین بعضی نیازهای افراد می‌پردازند.

۱۳۸- گزینه‌ی «۱» ترکیبی درس‌های «۲»، «۳» و «۴» پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند. (درس ۲) اعضای جهان اجتماعی در ارتباط با هم (یکدیگر) از نوعی نظم برخوردارند. (درس ۳)

وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم (یکدیگر) در نظر بگیریم، «نهادهای اجتماعی» آشکار می‌شوند. موارد مطرح‌شده در سایر گزینه‌ها لزوماً در ارتباط با یکدیگر شکل نمی‌گیرند یا اتفاق نمی‌افتند.

۱۳۹- گزینه‌ی «۲» گزینه‌ی «۲» باید انتخاب شود که مقایسه‌ی بین پدیده‌های عینی و ذهنی داشته باشد. گزینه‌ی دوم به تقسیم‌بندی پدیده‌های اجتماعی براساس ابعاد ذهنی و عینی آن‌ها پرداخته است و پاسخ سؤال است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱» و «۴»: به مفهوم نهاد اجتماعی پرداخته‌اند.

گزینه‌ی «۳»: به لایه‌های سطحی جهان اجتماعی اشاره دارد.

۱۴۰- گزینه‌ی «۳» ترکیبی درس‌های «۳» و «۴»

تمامی پدیده‌های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند
رابطه‌ی علی ← هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیستند.

تغییر نمادها و هنجارها به تغییر در لایه‌های عمیق منجر شود

رابطه‌ی علی ← تغییر بنیادین جهان اجتماعی

حذف لایه‌های عمیق جهان اجتماعی، حفظ‌نشدن یا منتقل‌نشدن فرهنگ یک نسل به نسل بعد (درس ۳) ← رابطه‌ی علی فروریختن جهان اجتماعی

۱۴۱- گزینه‌ی «۴» قسمت اول و دوم گزینه‌های ۱ و ۴ درست است، اما کلمه‌ی گران‌ترین در گزینه‌ی اول به نادرستی این گزینه منجر شده است.

۱۴۲- گزینه‌ی «۲» «دهکده‌ی المپیک» (منطقه‌ای در تهران) از

آن‌جا که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارد و در عالم واقع، مجسم و قابل مشاهده است، پدیده‌ای عینی است (قسمت «ب» پیوستار) در ضمن پدیده‌ی اجتماعی خرد به شمار می‌رود (قسمت «الف» پیوستار). «کسب مدال طلای المپیک توسط والیبالیست‌های ایرانی در المپیک ۲۰۲۰» از آن‌جا که دارای دامنه‌ی محدودی است، یک پدیده‌ی اجتماعی خرد است. از دید دیگر این پدیده یک کنش اجتماعی است و طبق گفته‌ی کتاب درسی، کنش‌های اجتماعی از پدیده‌های اجتماعی خرد هستند؛ لذا آن نیز یک پدیده‌ی اجتماعی خرد محسوب می‌شود (قسمت «الف» پیوستار) در عین حال، پدیده‌ی اجتماعی ذهنی نیز می‌تواند باشد. (بنگران فرا تازه از المپیک ۲۰۱۶ برگشتنا) «عرق مَلی» از آن‌جا که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارد و در عالم واقع پدیده‌ای به نام «عرق مَلی» نداریم که مجسم و قابل لمس کردن باشد و تنها در عالم ذهن قابل تصور است، پدیده‌ای ذهنی است (قسمت «پ»).

«نظام اقتصادی» از آن‌جا که دارای اندازه و دامنه‌ی وسیعی است، پدیده‌ای کلان است (قسمت «ت» پیوستار).

مشفص کردن این که عرق مَلی کلانه یا فرد و نظام اقتصادی علنی یا زهنی به زره بیث راه که از موصله‌ی من و تو و کتاب؛ سه تایی قاره‌ها

۱۴۳- گزینه‌ی «۳» زمانی که اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در

ارتباط با هم بررسی می‌کنیم، نهاد اجتماعی آشکار می‌شود، به این دلیل که هر نهاد اجتماعی خود دارای عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است. نمودار ترسیم‌شده در سؤال نیز به این مفهوم اشاره می‌کند.

۱۴۴- گزینه‌ی «۲»

۱۴۵- گزینه‌ی «۴»

① ذاتی = غیرعرضی؛ عرضی = غیرذاتی

تفاوت زندگی اجتماعی انسان‌ها از سنخ تفاوت‌های یک نوع واحد از موجودات طبیعی (مثل آهوان)، نیست، بلکه از نوع تفاوت‌هایی است که در انواع مختلف موجودات است (مثل تفاوت‌های موجود در میان شیرها و آهوان).

۱۴۶- گزینه‌ی «۱»

۱۴۷- گزینه‌ی «۲»

① یکسان است. = متفاوت نیست؛ تغییری نمی‌کند. = یکسان است؛ یکسان نیست = متفاوت است.

۱۴۸- گزینه‌ی «۱»

۱۴۹- گزینه‌ی «۱»

۱۵۰- گزینه‌ی «۳»

۱۵۱- گزینه‌ی «۴»

۱۵۲- گزینه‌ی «۲»

۱۵۳- گزینه‌ی «۳»

۱۵۴- گزینه‌ی «۱» با ظهور اسلام عقاید و ارزش‌های کلان

جامعه‌ی جاهلی نابود گردید و لایه‌های سطحی جامعه‌ی جاهلی در خدمت اسلام قرار گرفت.

کمی عمیق‌تر «اصالت انسان» که در گزینه‌ی «۴» مورد اشاره قرار گرفته است، معنای «اومانیزم» مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است که در این فرهنگ انسان اصالتاً و با نظر به ذات خود، اراده‌ی تصرف در دیگر موجودات و تسلط بر آن‌ها را دارد، در حالی که در جهان اجتماعی اسلام، اصالت با خداوند است نه انسان و در فرهنگ دینی اسلام، انسان کرامت و خلافت دارد نه اصالت!

۱۵۵- گزینه‌ی «۱» ترکیبی درس‌های «۴» و «۵»

پدیدآورنده‌ی جهان اجتماعی؛ انسان آگاه و خلاق / اجزای جهان اجتماعی؛ پدیده‌های اجتماعی (درس ۴)

۱۵۶- گزینه‌ی «۲» متن مذکور ناظر بر ناآگاهانه یا غریزی بودن

رفتار حیوانات است؛ بچه لاک‌پشت بدون راهنمایی بزرگ‌ترها و برحسب غریزه و به صورت ناآگاهانه وارد طبیعت می‌شود و زندگی خود را در طبیعت و در میان لاک‌پشت‌های دیگر آغاز می‌کند.

① تفاوت میان جهان‌های اجتماعی، بیشتر مانند تفاوت میان لاک‌پشت‌ها و دیگر انواع حیوانات است؛ مثل لاک‌پشت‌ها و خرچنگ‌ها نه مانند تفاوت میان لاک‌پشت‌های مختلف (رد گزینه‌ی ۱).

۱۵۷- گزینه‌ی «۴» ترکیبی درس‌های «۴» و «۵»

تفاوت‌هایی که به حوزه‌ی نمادها و هنجارها بازمی‌گردد، از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف نیست، بلکه از نوع تفاوت‌هایی است که درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود. هنجارها و نمادها، اگر منجر به تغییر در لایه‌های عمیق شود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی می‌شود. در نتیجه، عبارت ذکرشده در گزینه‌ی سوم نادرست است. (درس ۴)

۱۵۸- گزینه‌ی «۳» تنوع آگاهی و معرفت انسان‌ها و همچنین

تنوع اراده و اختیار آن‌ها، سبب پیدایش جهان‌های اجتماعی مختلف می‌شود؛ به طور مثال گاهی نوعی جهان اجتماعی شکل می‌گیرد که مبتنی بر تبعیض نژادی است و گاهی در تقابل با آن، جهان اجتماعی دیگری شکل می‌گیرد که نژادها، زبان‌ها و اموری از این دست را عناصر اصلی به شمار نمی‌آورد.

۱۵۹- گزینه‌ی «۲» تفاوت‌هایی که به حوزه‌ی نمادها و هنجارها

(نه ارزش‌ها) بازمی‌گردد، از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف نیست، بلکه از نوع تفاوت‌هایی است که درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: درست - درست